

Johanna Valkoma

SOSIAALINEN SIRKUS-PILOTTIHANKE
Selvitys perheiden odotuksista, kokemuksista ja
kehittämisehdotuksista

Sosiaalialan koulutusohjelma
2016

SOSIAALINEN SIRKUS-PILOTTIHANKE

Selvitys perheiden odotuksista, kokemuksista ja kehittämisehdotuksista

Valkoma, Johanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosionomin koulutusohjelma
Lokakuu 2016
Pamppunen, Seppo
Sivumäärä: 56
Liitteitä: 5

Asiasanat: Mentalisaatio, Kiintymyssuhde, Sosiaalinen sirkus, Vuorovaikutus, Vanhemmuudentuki, Vuorovaikutustaidot

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Satakunnan piirin ja Satasirkus ry:n sosiaalinen sirkus – pilottihankkeeseen osallistuneiden lapsiperheiden odotuksia, kokemuksia ja kehittämisehdotuksia MLL:n ja Satasirkus ry:n välisen yhteistyön kehittämiseksi. Opinnäytetyössä etsittiin vastausta siihen, millaisia odotuksia, kokemuksia ja kehittämisehdotuksia pilotointi hankkeeseen osallistuneilla lapsiperheillä on Sosiaalisesta sirkuksesta. Laadullisen opinnäytetyön aineisto kerättiin teemahaastattelulla yhdeksältä pilotoinnissa mukana olleelta lapsiperheen vanhemmalta.

Tarkoituksena oli myös toimeksiantajan toiveesta luoda opinnäytetyön liitteeksi tiivis informaatioesite MLL:n paikallisyhdistyksille Sosiaalisesta sirkuksesta. Esitteen avulla on tarkoitus lähteä markkinoimaan Sosiaalista sirkusta paikallisyhdistyksille.

Tulosten mukaan vanhemmat odottivat Sosiaaliselta sirkukselta lapsen sosiaalisten taitojen karttumista, hauskaa yhdessä oloa, oman ikäisten kohtaamisia (lapset), vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen kehittymistä sekä paremman yhteyden saamista lapsiinsa.

Kerhokerran kesto (45 min) koettiin sopivana kaikissa ikäryhmissä. Kertoja toivottiin kuitenkin olevan enemmän kuin neljä. Ryhmä kokoon oltiin tyytyväisiä 1-5-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa osallistujapareja oli seitsemän. Kahdessa pienemmäksi jääneessä ryhmässä toivottiin lisää osallistujia. Toiminta koettiin haastavuudeltaan sopivaksi kaikissa ikäryhmissä. Toisto nähtiin hyvänä elementtinä kerhojen ohjauksessa.

Sosiaaliseen sirkukseen oltiin ensimmäisen kerhokerran jälkeen todella tyytyväisiä, mutta kerholle toivottiin näkyvämpää mainostusta, jotta osallistujia saataisiin lisää. 1-5-vuotiaiden ryhmästä nousi esille ehdotus suppeammasta ikähaitarista. Pienempien koettiin jäävän isompien jalkoihin. Koettiin myös, että isommille pystyttäisiin järjestämään haastavampaa toimintaa.

SOCIAL CIRCUS – PILOT PROJECT

From the families' view

Valkoma, Johanna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in studies of Bachelor of social services

October 2016

Pamppunen, Seppo

Number of Pages: 56

Attachments: 5

Key Words: Mentalization, Attachment relationship, Social circus, Interaction, Support for parenting, Interpersonal skills

The purpose of this thesis was to evolve the cooperation between Mannerheim League for Child Welfare (MLCW) and Satasirkus ry by sorting out the expectations, experiences and suggestions for development of the families who took part in a Social circus - pilot project. The Social circus – pilot project was arranged by MLCW Satakunta district and Satasirkus ry in Pori and Ulvila in the autumn 2016.

By the request of MLCW I've created an information form about Social circus for the local companies as an attachment to my thesis. The purpose of this information form is to help MLCW to market the ideology of Social circus to the local companies.

In this thesis, the research material was collected using the qualitative method in the form of theme interview. Content analysis of the outgoing data has been described by reduction of data, grouping and abstracting.

The results showed that parents were expecting the social circus to develop their child's social skills, they wanted to have fun time together, they wanted their children to meet other children from the same age group, the development of the interaction between parent and child was also expected and they expected to develop a better connection with their child during the social circus.

Parents from all age groups considered the time of one session (45 minutes) to be suitable. The parents were hoping to gather together more than four times that the social circus were arranged. From another point of view, it was easy to commit to the club in advance, because there weren't more than four sessions to commit to. The parents were satisfied with group size in the group for children aged 1-5. (seven child-parent pairs attended the group). In the two smaller groups for under one year olds and for children aged 6-10, the parents felt a need for more participants (only three parent-child pairs per group). Parents saw the activities to be suitable for the children in all age groups. Repetition was seen as good element of Social circus.

Participants were very happy with the Social circus after the first session, but they wished for better and more visible advertisement in order to attract more participants. The parents in group for 1-5 year olds hoped a narrower age range for the groups. They considered smaller children to be left behind. And, that the older children would be able to cope with more challenging activities.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YHTEISTYÖKUMPPANIT	8
2.1	Mannerheimin Lastensuojeluliitto	8
2.1.1	Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvot ja toiminta periaatteet.....	9
2.1.2	Perhekeskustoiminta.....	9
2.1.3	Perhekahvila	10
2.1.4	Paikallisyhdistykset	11
2.2	Satasirkus ry.....	11
3	MENTALISAATIO	13
3.1	Mentalisaation määritelmä.....	13
3.1.1	Mentalisaation merkitys yksilön kehitykselle	14
3.2	Kiintymyssuhdeteoria	16
3.2.1	Vierastilannemenetelmä	17
4	MENTALISAATIOKYKY JA VANHEMMUUS	19
4.1	Vanhemmuudentuki	20
4.1.1	Lapsen tunnetilan tavoittaminen	21
5	SOSIAALINEN SIRKUS	23
5.1	Sosiaalisen sirkuksen taustaa	23
5.2	Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen rakentuminen sosiaalisessa sirkuksessa.....	24
5.3	Oma kokemus sosiaalisesta sirkuksesta.....	25
6	SIRKUS-TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN MLL: N PAIKALLISYHDISTYKSESSÄ.....	27
6.1	Mitä on hyvä ottaa huomioon?	27
6.2	Resurssien kartoitus	28
6.3	Kohderyhmän ja ryhmäkoon kartoitus	29
6.4	Tuotteistaminen ja räätälöinti	30
6.5	Markkinointi	31
6.5.1	Markkinoinnin suunnittelun muistilista	31
7	KARTOITUS PILOTTIHANKKEeseen OSALLISTUNEIDEN PERHEIDEN ODOTUKSISTA, KOKEMUKSISTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSISTA	32
7.1	Tutkimuksen tarkoitus	32
7.2	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	33
7.3	Tutkimusympäristö ja kohderyhmä	33

7.3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä.....	33
7.3.2 Empiirisen tutkimuksen lähtökohtia.....	35
7.4 Tutkimuksen eettinen ja luottamuksellinen näkökulma	36
7.5 Aineiston keruu.....	37
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
8.1 Perheiden odotuksia sosiaaliselle sirkukselle	39
8.2 Perheiden kokemuksia sosiaalisesta sirkuksesta.....	40
8.3 Perheiden kehitysehdotuksia sosiaaliselle sirkukselle	42
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	44
LÄHTEET	46

LIITTEET

LIITE 1	Sosiaalisen sirkuksen mainos
LIITE 2	Teemahaastattelun runko
LIITE 3	Informaatiokirje perheille
LIITE 4	Esite paikallisyhdistyksille
LIITE 5	Muistilista paikallisyhdistykselle

1 JOHDANTO

Lapsen ensimmäiset vuodet ovat erittäin tärkeitä paitsi kasvun, mutta myös koko yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta. Nyky-yhteiskunnassa vanhemmat ovat huolissaan, mikäli eivät kykene tarjoamaan lapsilleen kalliita harrastuksia, leluja, ja uusinta elektroniikkaa. Todellisuudessa näillä asioilla ei ole lapselle suurtakaan merkitystä vaan merkittävää on vanhemman lapselleen tarjoama aika. Oma vanhempi on lapselle maailman tärkein asia, hän on esikuva ja se paras opettaja. Vanhemman sanat, rakkaus ja leikki on ilmaista ja siteet joita vanhempi luo lapseensa ovat kaikki kaikessa. Kun auttaa lasta ja antaa aikaa pienelle lapselle, auttaen häntä kasvamaan tasapainoiseksi ja hyvin voivaksi kansalaiseksi, annetaan paljon koko yhteiskunnalle.

Auttaaksemme lapsia tulisi investoida vanhemmuuteen antaen vanhemmille oikeanlaiset eväät kasvatukseen ja antamalla vanhemmille mahdollisuus viettää aikaa lastensa kanssa. Järjestelmä reagoi liian usein lapsiperheiden ongelmiin vasta, kun perheellä on jokin ongelma. Perheiden hyvinvointia tulisi kuitenkin pystyä tukemaan riittävän varhain, etteivät kuormittavat elämäntilanteet pääsisi muodostumaan ongelmiksi. Ennaltaehkäisevillä varhaisentuen keinoilla voidaan auttaa perheitä jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmia ehtii kasaantua. Kun muutetaan tarinan alku, muutetaan koko tarina paremmaksi.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen kehittämishanke, jonka aihe saatiin toimeksiantona Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiriltä. Sain olla mukana MLL:n ja Satasirkus ry:n sosiaalinen sirkus- pilottihankkeessa. Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittamalla hankkeessa mukana olleiden perheiden odotuksia, kokemuksia ja kehittämis ehdotuksia kehittää MLL:n Satakunnan piirin ja Satasirkus ry:n välistä yhteistyötä. Myös toinen sosionomiopiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta tekee oman erillisen opinnäytetyönsä saman aihepiirin ympärille.

Pilottihankkeen toiminnallinen osuus käynnistyi syyskuussa 2016. Viikolla 36. käynnistettiin kolme vuorovaikutus-ryhmää, joiden tarkoituksena oli vahvistaa aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta ja luottamusta. Lisäämällä vuorovaikutussuhteen toimivuutta pyrittiin ehkäisemään lasten kanssa tulevia haastavia tilanteita

leikinomaisilla ja hauskoilla harjoituksilla. Ryhmät käynnistyivät kokoonpanoilla: Alle 1-vuotias lapsi ja aikuinen; 1-5-vuotias lapsi ja aikuinen (enintään 2 lasta/aikuinen) ja 6-10-vuotias lapsi ja aikuinen.

Tavoitteena oli houkutella toimintaan mukaan sellaisia lapsi-aikuinen pareja tai ryhmiä, jotka muuten ovat osallistuneen lapsen toimintaan vähemmän: isät, etävanhemmat, uusperheiden uusvanhemmat, isovanhemmat sekä monilapsisen perheen sisarusarjan esikoiset vain vanhemman kanssa ilman pikkusisarusia. Alle 1-vuotiaiden ryhmä toteutettiin Porin keskustassa MLL:n päätoimitiloissa Antinkatu 8:ssa ja kaksi muuta ryhmää toteutettiin Vanha-Ulvilassa lastentalolla, Loukkurantie 2:ssa. Kursien ohjaajina toimivat vuorovaikutusohjaaja Marjo Elomaa-Paavilainen ja sosiaalisen sirkuksen ohjaaja Anna Sevänen. (Liite 1)

Satasirkus ry on vuonna 2014 perustettu voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tavoitteena on tuoda sirkusharrastus kaikkien ulottuville. Toiminta pyrkii ensisijaisesti sosiaalisten taitojen ja positiivisten kokemusten vahvistamiseen, ei niinkään temppujen tekniikkaan tai esiintymistaitoihin. MLL:n Satakunnan piiri ja Satasirkus ry pilotoivat syksyllä 2016 sosiaalisen sirkuksen mahdollisuuksia vanhemmuuden tukemisessa sekä lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen vahvistamisessa. Pilotoinnin tavoitteena on sekä mallintaa, että tuotteistaa ryhmät osaksi MLL:n perhekeskustointia Satakunnassa ja kehittää piirin ja Satasirkus ry:n välistä yhteistyötä. Pilotoinnin aikana arvioitiin kohderyhmien toimivuus sekä kerättiin kattavasti asiakaskokemuksia toiminnan jatkosuunnittelun tueksi. Oma osuuteni keskittyi sosiaaliseen sirkukseen osallistuneiden vanhempien odotusten, kokemusten ja kehitysehdotusten kartoittamiseen.

Toimeksiantajan toiveesta olen kehittänyt opinnäytetyöni liitteeksi sosiaalisen sirkuksen markkinointia edesauttavan esitteen paikallisyhdistyksille (Liite 4). Kehittämistyössä olen käyttänyt muun muassa MLL:n omasta tietokannasta löytyviä jo aiemmin testattuja toiminnan käynnistämisen suunnitelmia ja luonut näiden pohjalta juuri sosiaaliselle sirkukselle sopivan toimintasuunnitelman. Esitteessä olen perustellut miksi sosiaalinen sirkus on hyvä työmenetelmä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen kehittämiseen. Esitteestä ilmenee miten ja miksi toimintaa on kan-

nattavaa ryhtyä tuottamaan. Esitteen lisäksi kerron opinnäytetyössäni laajemmin projektin käynnistämisestä paikallisyhdistyksessä.

2 PILOTTIPROJEKTIN YHTEISTYÖKUMPPANIT

2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Työn määränäänä olkoon, että jok'ainoa Suomen lapsi äidinkohdusta lähtien ja kautta koko kasvinaikansa saa oikeutetun osansa siitä hellyydestä ja huolenpidosta, joka yksinään voi laskea pohjan nuorten kehitykselle hyväksi ja hyödylliseksi kansalaisiksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. c.)

Näillä sanoilla kutsui kenraali Mannerheim v. 1920 kansalaisia mukaan työhön lasten olojen parantamiseksi laittaen alulle Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnan.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on avoin valtakunnallinen kansalaisjärjestö, jonka päätehtävänä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Järjestön tarkoituksena on auttaa lapsia ja nuoria kasvamaan ja kehittymään tasapainoisiksi kansalaisiksi. Perheiden hyvinvointia edistetään tarjoamalla heille muun muassa vertaistukiryhmiä ja osallistumismahdollisuuksia. Järjestö vaikuttaa myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tuomalla keskusteluun ajankohtaista tietoa lapsista, nuorista ja heidän perheidensä tilanteesta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2009. b. 6, 8) Kansalaisvaikuttamisessa tavoitteena on lapsen edun tuominen keskeiselle sijalle kuntien ja maakuntien päätöksenteossa, erityisesti terveydenhuollossa, sosiaalipoliitikassa, kasvatuksessa sekä koulutuksessa. Ammatillisia perhepalveluita järjestetään siis yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2014. c.)

MLL on Suomen suurin lastensuojelujärjestö, jolla on lähes 93 000 jäsentä, 565 paikallisyhdistystä ja 13 piiriyhdistystä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016. c.) Oman opinnäytetyöni toimeksiantajana oli MLL:n Satakunnan piiri. Satakunnan piiri

on yksi MLL:n 13:sta piiriyhdistyksestä. Piirin toimisto sijaitsee Porissa ja sen toiminta-alueena on koko Satakunta, paikallisyhdistyksiä on kaikkiaan 31. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014. c.).

2.1.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvot ja toiminta periaatteet

MLL:n toimintaa ohjaavat yhtenäiset arvot ja toimintaperiaatteet, joiden pohjalta rakentuu kaikki järjestön toiminta. Arvoihin kuuluu lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys, suvaitsevaisuus ja ilo. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009a, 7.)

Arvojen tapaan MLL:n toimintaperiaatteet ohjaavat järjestön toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Osa periaatteista liittyvät järjestön toimintaan ja osa käytännön työhön. Periaatteita ovat:

- lapsen näkökulman huomioon ottaminen
- vapaaehtoisten ja ammattilaisten kumppanuus
- tekemisen riemu
- avoimuus
- yhteistyöhakuisuus
- näkyvyys
- riippumattomuus
- hyvä talouden hoito (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. a.)

2.1.2 Perhekeskustoiminta

Sosiaalista sirkusta ollaan pilotoimassa osaksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Perhekeskustoimintaa yhteistyössä Satasirkus ry:n kanssa. MLL:n monipuolisen toiminnan tavoitteena on osana kunnan perhekeskuksia lisätä perheiden tukiverkostoja ja ehkäistä arjen ongelmien kasaantumista. Useissa perheiden pulmatilanteissa toisten vanhempien tarjoama vertaistuki riittää, eikä ammattiapuun tarvitse turvautua. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016. b.)

MLL:n tarjoama perhekeskustoiminta pitää sisällään muun muassa lapsiperheille tarjottuja perhekahviloita, perhekummeja, erilaisia vertaisryhmiä, harrastuskerhoja, tilapäistä lastenhoitoapua, erilaisia tapahtumia ja tempauksia, auttavan puhelimen ja nettikirjepalvelun, kylämummien ja -vaarien seuraa esimerkiksi perhekahviloissa ja päiväkodeissa. Toimintaa pyritään kehittämään jatkuvasti, minkä takia MLL kerääkin perheiltä ja yhteistyökunnilta säännöllisesti palautetta toiminnastaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016. b.)

2.1.3 Perhekahvila

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekeskustoiminnan keskeisenä sisältönä on perhekahvilatoiminta. Sosiaalisen sirkuksen pilotointihanketta mainostettiin muun muassa Porin keskustassa sijaitsevassa perhekahvilassa. Perhekahvilassa kävijät saivat halutessaan osallistua noin puolentunnin kestoiseen sosiaaliseen sirkus- promo-tointiin. Esittely järjestettiin yhteensä kolme kertaa, näistä kaksi Porissa ja kolmas Ulvilassa. Olin itse mukana yhdellä kerralla. Ohjaajat kertoivat Sosiaalisen sirkuksen taustasta ja tarkoituksesta, jonka jälkeen lapsi-vanhempi parit pääsivät kokeilemaan muutamia vuorovaikutusharjoituksia ja - leikkejä.

Perhekahvila on kaikille avoin kahvila, jossa vanhemmat tapaavat toisiaan ja jakavat kokemuksiaan toisten samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa. Samalla lapset saavat leikkiä ja touhuta yhdessä. Siellä kohtaavat myös eri sukupolvet ja kulttuurit. Näin perhekahvilat edistävät osallistumista ja yhteisöllisyyttä. (Satuli-Kukkonen 2011, 3.)

MLL:llä on ympäri Suomea toiminnassa yli 550 perhekahvilaa. Niiden toiminta perustuu paikallisuuteen, keskinäiseen vertaistukeen, ja vapaaehtoisuuteen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014. b.) Perhekahvilassa vanhemmat tutustuvat paikkakuntansa muihin, samassa elämäntilanteessa eläviin perheisiin lasten saadessa ikäistään seuraa. Perhekahvilassa muun muassa jutellaan ja kahvitellaan, leikitään lasten kanssa, järjestetään teemapäiviä ja kuullaan asiantuntijoiden ajatuksia. Asiantuntijavierailut suunnitellaan perhekahvilakävijöiden toiveiden mukaisesti. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016. a.)

Usein perhekahvilat syntyvät vanhempien omasta aloitteesta ja toimivat suurimmaksi osaksi vapaaehtoisvoimin. Perhekahvilasta onkin pyritty luomaan lapsiperheiden yhteinen olohuoneen tapainen kohtaamispaikka, jossa lasten ja aikuisten on turvallista ja mukavaa viettää aikaa yhdessä. Paikalle voi saapua ilman ennakkoilmoittautumista ja osallistuminen on maksutonta ja osin vapaaehtoista (kahvitteluiden osalta). (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016. a.)

2.1.4 Paikallisyhdistykset

Tehtävänäni oli tätä opinnäytetyötä tehdessäni luoda työni liitteeksi tiivis esittely Sosiaalisesta sirkuksesta, jonka avulla kerhoa on helppo lähteä markkinoimaan paikallisyhdistyksille (Liite 4). Paikallisyhdistyksellä tarkoitetaan MLL:n arvojen, toimintaperiaatteiden ja liittokokouksessa määriteltyjen linjausten mukaan omalla alueellaan toimivaa yhdistystä. Suurin osa työstä tehdään vapaaehtoistyönä ilman korvausta. Paikallisyhdistyksen toimintaa ohjaavat yhdessä sovitut ja MLL:n keskusjärjestön hyväksymät säännöt. Yhdistyksen toiminnasta päättävät jäsenet, jotka kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa yhdistyksen kokoukseen.

Paikallisyhdistys on MLL:n keskusjärjestön ja oman alueensa piirijärjestön jäsen. Sillä on oikeus lähettää äänivaltaisia edustajia piirijärjestön kevät- ja syyskokoukseen sekä joka kolmas vuosi pidettävään MLL:n liittokokoukseen. Paikallisyhdistys voi tehdä esityksiä ja aloitteita piirijärjestönsä piirihallitukselle, piirijärjestönsä yleisille kokouksille sekä MLL:n liittohallitukselle ja liittokokoukselle.

2.2 Satasirkus ry

Satasirkus ry on pieni vuonna 2014 perustettu voittoa tavoittelematon satakuntalainen sirkusyhdistys, joka tarjoaa monipuolista sirkusharrastusta kaiken ikäisille. Satasirkus ry:n tavoitteena on tuoda sirkus kaikkien ulottuville, ja antaa onnistumisen elämyksiä. Satasirkus ei ole esiintyvä sirkus, mutta he pitävät muun muassa toimin-

nallisia työpajoja, sirkussynttäreitä, tyhy-päiviä, liikuntatuokioita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016. d.)

Satasirkus ry:n toimintamuodot:

- Vauvasirkus
- Taaperosirkus
- Perhesirkus
- Koululaisten sirkusryhmät
- Aikuisharrastajat
- Tapahtumat
- Koulutukset
- Sirkussynttärit
- Vuorovaikutuskurssit (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016. d.)

Sosiaalisen sirkuksen kulmakiviä on mahdollistaa toiminta kaikille, ikään, kokoon, kuntoon, vammaan tms. linkittymättä. Toiminta pyrkii ensisijaisesti sosiaalisten taitojen ja positiivisten kokemusten vahvistamiseen, ei niinkään temppujen tekniikkaan tai esiintymistaitoihin. Sosiaalista sirkusta on toteutettu Euroopassa jo vuosikymmeniä, Suomessa yksi edelläkävijä on Kulttuurikeskus Piipoo Lempäälässä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016. d.)

Satasirkuksen sosiaalisen sirkuksen toimintamalliin sisältyy muun muassa kaikille avoimet vuorovaikutuskurssit, paljon maksuttomia tapahtumia, alhaiset osallistumismaksut harrastajaryhmissä mm. perhesirkus koko perheelle 20 euroa ja runsaasti koulutusta esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016. d.)

3 MENTALISAATIO

3.1 Mentalisaation määritelmä

Mentalisaatiolla tarkoitetaan ihmiselle ominaista piirrettä pohtia niin oman kuin toisten ihmisten käyttäytymisen taustalla olevia ajatuksia, tunnetiloja tai aikomuksia. Se on kykyä pohtia tietoisia ja tiedostamattomia tunteita ja ajatuksia itsessä ja toisissa. (Kauppi & Takatalo, 2014 8-9)

Mentalisaatioteoria yhdistää monen teorian opit. Teorian perusajatus juontaa juurensa Freudin teoriaan psyykkisestä sitomisesta (Fonagy ym. 2004) Psykoanalyttisen perinteen merkitys näkyy mentalisaatioteoriassa siten, että se kuvaa ja selittää ihmisissä myös niitä puolia, joita on hankalaa sanoin kuvailla. Psykoanalyttisen teorian avulla nähdään laajemmasta näkökulmasta arjessa esiintyvää psyykkisen tason sanatonta viestintää, kuten ilmeiden, eleiden ja asentojen takana olevia tarpeita ja pelkoja. Mentalisaatiokyvyn ydin onkin se, että sietää ja pohtii ihmissuhteisiin vaikuttavia sanattomia puolia. On tärkeää ymmärtää oman sisäisen, psyykkisen maailman ja toisen mielen ymmärtämään pyrkimisen jatkuva ja erottamaton suhde. (Kauppi & Takatalo, 2014, 8-13)

Cogito, ergo, sum – Ajattelen siis olen (René Descartes, 1637)

Mentalisaatioteorian kärkihahmo brittiläinen psykoanalyttikko Peter Fonagy määritteli artikkelissaan Thinking about thinking (Fonagy 1991, Kalland, 2014, 28) mentalisaatiota yksinkertaisesti kyvyksi pohtia tietoisia ja tiedostamattomia tunteita ja ajatuksia itsessä ja muissa. (Kalland, 2014, 28) Ilman tunteita ja kykyämme ymmärtää niiden viestejä järkemme ei toimi täysipainoisesti. Mentalisaatioteoriassa tarkastellaan kykyä tunnistaa ja käsitellä mielellisiä tiloja, kuten tunteita, uskomuksia ja toiveita. Kykymme ajatella on kehityksen tulos itkevästä ja tarvitsevasta vauvasta kohti elämäänsä pohtivaa aikuista. (Kauppi & Takatalo, 2014 8-9)

Wilfred Ruprech Bionin (1897-1979) mukaan kykyyn oppia kykyyn oppia käsittämään oman mielen tapahtumia tarvitaan avuksi toinen, kehittyneempi mieli. Teoriaansa kuvatakseen Bion kehitti ”säiliökyky”-käsitteen (container function). Käsite tarkoittaa vanhemman kykyä ottaa vastaan ja sietää lapsensa mieltä sekä työstää sitä omassa mielessään. Vauvan yllykkeet ja viestintä ovat tälle jotakin käsittämätöntä ja usein myös sietämätöntä. Lapsi tarvitsee siis toisen mielen, joka kykenee sietämään hänen viestejään ja tyynnyttämään ne. Vanhemman tärkeä tehtävä onkin tehdä sietämätön siedettäväksi, työstäen turhautumiset omassa mielessään ja tyynnyttäen lapsen. Prosessissa on kyse tärkeästä muuntumisesta, jostakin ei-psykkisestä tulee vuorovaikutuksessa psyykkistä. Lapsen ajatuksen kyky alkaa muovautua ja riittävät tyyntymisen ja hoivatuksi tulemisen kokemukset kasvattavat vähitellen oman kokemuksen sietoa ja lapsi alkaa vähitellen sietää erillisyyttä ja toisen poissa oloa. (Hinselwood 1991, Kauppi & Takatalo, 2014) Tutkimusnäyttö on osoittanut, että vanhempien mentalisaatiokyvyn vahvistuminen lisää merkittävästi koko perheen hyvinvointia erityisesti riskiperheissä (Viinikka, Sourander & Oksanen, 121).

3.1.1 Mentalisaation merkitys yksilön kehitykselle

Ihmisen omakohtaiset tunteet ovat hänen elämäkokemuksensa ydin, samoin kuin tunteiden aiheuttama kipu ja kärsimys. Emme lähtökohtaisesti ymmärrä niitä, vaan kasvaessamme tarvitsemme toisia ihmisiä niiden merkityksen oppimiseen. Ihmisen tuleekin ymmärtää sekä omia, että toisten tunteita, jotta hän voi elää mielekästä elämää, oppia toipumaan vastoinkäymisistä ja ylläpitää merkityksellisiä ihmissuhteita. Tunteiden ymmärtäminen itsessä ja muissa on avain ristiriidoista ja vastoinkäymisistä toipumiseen. (Kauppi & Takatalo, 2014, 8-11)

Psykoanalyttikko ja lastenlääkäri Donald Woods Winnicottin (1896-1971) mukaan aidon itsekokemuksen juuret löytyvät varhaiskehityksen vuorovaikutuksesta. Aitous ja autenttisuus ovat jotakin, jota mentalisaatioon pohjaavassa työotteessa tavoitellaan. Vastavuoroisessa suhteessa vanhempi tavoittelee, tulkitsee ja tulee kuvanneeksi reaktioillaan vauvalle sen, mitä vauva kokee. Yhteisen psyykkisen läsnäolon ollessa riittävän sallivaa, sensitiivistä ja vastaa vauvan tosiasiallisiin tarpeisiin, vauva sisäistää itsestään vastaavanlaisen käsityksen ikään kuin peilikuvana. Turvalliset mieliku-

vat siirtyvät siis sisäisiksi vuorovaikutuksen kautta tarjoten pohjan myös vaikeiden kokemusten sisäistämiseksi. Kehollinen yhdessä olo, kuten kosketus, eleet ja ilmeet kytkeytyvät läheisesti kykyyn kokea tunteita ja ajatella niitä. (Kauppi & Takatalo, 2014, 14-16)

Winnicott puhuu vieraan itsekokemuksen muovautumisesta tilanteesta, jossa vanhemman tunteet syystä tai toisesta eivät vastaa vauvan tarpeita ja tunteita. Vauva joutuu tällöin käymään läpi vieraita, torjuvia, painostavia ja muutoinkin epäsoivia reaktioita itsensä ymmärtämiseen. Vauvan peilikuvasta muotoutuu vääristynyt ja outo. Samoin kuin Bion, myös Winnicott ajattelee ymmärrystä vaille jääneiden osien jäävän osaksi vuorovaikutusta. Ne ovat kuin vääristävät silmälasit, jotka jäävät osaksi vuorovaikutusta. Ahdistavat ja vieraat kokemukset heijastetaan helposti toisen ominaisuuksiksi ja aikomuksiksi. Tätä ilmiötä kutsutaan projektioksi. Mentalisaatioteorian näkökulmasta asia voidaan ajatella niin, että kyky kuvitella toisen mielen liikkeitä on aina aktiivinen niin hyvässä kuin pahassa. Tunteiden ollessa kivuliaita tai ahdistavia, vääristävät ne havaintoja siitä, miten toisen mieltä käsitetään. (Kauppi & Takatalo, 2014, 16-17)

Mentalisaatioteorian mukaan itsesäätely eli kyky kokea elämä ja oma itse hallittavana kokonaisuutena on pikemminkin jatkuva prosessi kuin kerran saavutettu kehitystehtävä. Näin ollen ihminen tekee jatkuvasti psyykkistä työtä tasapainon ja mielihyvän varjelemiseksi. Oman toiminnan merkityksen ymmärtäminen ja toisen mielen ainutkertaisuuden hahmottaminen johtavatkin yleensä myös haluun korjata aiheuttamansa vahingot. Kyky arvostaa ja pitää mielessä toisen mieli johtaa syvään kiitollisuuden kokemukseen, ihmisen kyetessä realistisemmin hahmottamaan millä tavoin toiset voivat tarjota tukea ja apua elämän lohduttomina hetkinä. (Kauppi & Takatalo, 2014, 8-14) Mentalisaatiokyky mahdollistaakin tunteiden säätelyn ja estää vihamielisten tunteiden ja pahojen ajatusten siirtymisen teoiksi. Se tekee ihmisestä ihmisen eli kykenevän pohtimaan toisen ihmisen mielen liikkeitä, tarkoituseriä ja tunnekokemuksia. (Kalland, 2014, 28)

3.2 Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhdeteoria kuvaa laajassa mielessä vauvan ja hoivaajan (vanhemman) välistä tiivistä tunnesuhdetta ja sen ja sen muodostumista. Ensiksi läheisyys hoivaajaan on välttämätöntä eloonjäämiselle vauvan tarvitessa jonkun huolehtimaan itsensä selvitäkseen hengissä. Myöhemmin lapsen psyykkisen kehityksen takaamiseksi lapsi tarvitsee turvallisuutta ja jatkuvuutta ihmissuhteissaan. (Kauppi & Takatalo 2014, 17) Kiintymyssuhdeteorian perusteiden luoja John Bowlbyn (1969, 1973, 1980) mukaan lapsen kokema ”äidinriisto” ja oman hoivaajan rakkauden menetys uhkaavat vakavasti lapsen kehitystä. (Hautamäki, 2011, 29-30)

Etologisen tutkimuksen pohjalta voidaan lähteä siitä, että ihmislapsella on lajikehityksessä syntynyt taipumus kiinnittyä hoivaavaan aikuiseen. (Lorenz 1952; Harlow 1956; Hautamäki, 2011, 30) Hyvin avuttomana syntyvän ihmislapsen eloonjääminen ja sosiaalistuminen edellyttävät lapsen pitkä aikaista kiinnittymistä ja kiintymistä hoivaajaan. Pieni lapsi pyrkiikin aktiivisesti kiinnittymään päivittäiseen hoivaajaansa. Hän pyrkii erityisesti uhkaavissa tilanteissa pitämään yllä sekä fyysistä että psyykkistä läheisyyttä ja yhteyttä. Vauvan yhteydenpitokeinoja ovat esimerkiksi katsekontakti, hymy, jäljittely, tarttuminen, itkeminen, jokeltelu ja syliin pyrkiminen. (Hautamäki, 2011, 30-31)

Bowlby kuvaa syntyvää kiintymyssuhdetta sisäiseksi säätelyjärjestelmäksi, jonka avulla lapsi jatkuvasti vertaa tietoja hoivaajan sijainnista omaan läheisyystavoitteenensa. Lapsi kysyy: ”Voinko luottaa siihen, että kannat minua mielessäsi ja olen sinulle tärkeä?” (Hautamäki, 2011, 31) Kiintymyssuhde kuvaa säätelyjärjestelmää, joka aktivoituu sisäisen tai ulkoisen uhan seurauksena ja saa lapsen hakeutumaan hänelle tärkeiden ihmisten läheisyyteen. Kun vanhempi katoaa näköpiiristä, lapsi jossain vaiheessa hätääntyy, puhkeaa itkuun ja alkaa etsiä hoivaajaansa. (Kauppi & Takatalo 2014, 18) Sisäisen säätelyjärjestelmänsä ansiosta lapsi oppii vähitellen itse ylläpitämään riittävää kokemusta tarvitsemastaan läheisyydestä. Lapsen kokemus hoivaajan saatavilla olostasilloin kun, lapsi häntä eniten tarvitsee, vaikuttaa tämän säätelyjärjestelmän muovautumiseen. (Hautamäki, 2011, 31)

3.2.1 Vierastilannemenetelmä

Mary S. Ainsworth'n kehittämä kokeellinen vierastilannemenetelmä (Strange Situation Produce) mahdollistaa pienten lasten kiintymyssuhteen ja kiintymyssuhteiden yksilöllisten erojen tutkimisen. Menetelmän avulla tutkitaan, miten kiintymyssuhde vakiintuu, miten lapsen kehittämät työhypoteesit (alustavasti hyväksytyt hypoteesit eli olettamukset, joita on ehdotettu tutkimusta varten) vaikuttavat lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja persoonallisuuden kehitykseen. Menetelmän avulla on myös tutkittu miten erilaisiksi kiintymyssuhde ja sitä koskevat kiintymyssuhdetyömallit voivat muotoutua eri kulttuureissa. (Hautamäki, 2011, 34)

Vierastilanteessa on kyse 12-20 kuukauden ikäisille taaperoilta tarkoitetusta laboratoriossa toteutettavasta, videoidusta kahdeksasta kolmen minuutin episodista koostuvasta tutkimusmenetelmästä, jossa stressiä lisätään asteittain tilanne tilanteelta. Menetelmällä havainnoidaan kuinka lapsi käyttää hoivaajaansa turvapesänä (secure base), kun stressiä lisätään. Tutkitaan millaisin odotuksin ja strategioin taapero pyrkii pitämään yllä hoivaajansa fyysistä ja psyykkistä läsnäoloa kokiessaan kasvavaa stressiä. Lapsen käyttäytymisen pohjalta varsinkin ero- ja yhteen palaamisen tilanteissa voidaan erottaa kolme lapselle ominaista tapaa käsitellä kiintymyssuhdetta koskevaa informaatiota. (Hautamäki, 2011, 35)

Turvallisen kiintymyssuhteen omaavat lapset viestivät tunnetiloistaan avoimesti ja selkeästi ja olettavat, että hoitaja reagoi asianmukaisesti heidän hoivan tarpeeseensa. (Hautamäki, 2011, 34-36) Turvallisesti kiintynyt lapsi on aikuisena tasapainoinen, avoin ja luottavainen ja hänellä on paremmat edellytykset luoda hyviä ihmissuhteita. (Kauppi & Takatalo, 2014, 18-19) He ovat ensimmäisenä ikävuotenaan oppineet luottamaan hoitajansa saatavilla oloon ja käyttävät tätä turvanaan tutkiessaan maailmaa. Näin he toimivat myös vierastilanteessa. Lapsen stressin lisääntyessä, hänen käyttäytymisen painopiste siirtyy ympäristön tutkimisesta kiintymyssuhteen vahvistamiseen. Lapsi hakee katsekontaktia ja pyrkii syliin. Nämä havainnot äidin ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta osoittivat, että luottavaisten lasten äidit reagoivat sensitiivisimmin vauvansa viesteihin eli nopeasti ja johdonmukaisesti. (Hautamäki, 2011, 34-36)

Välttelevän kiintymyssuhteen omaksuneilla lapsilla on vaikeuksia ilmaista kielteisiä tunteitaan, kuten pelkoa, kiukkua ja lohdun tarvetta. Tämä ilmenee vähäisenä läheisyyteen hakeutumisena ja joskus vahvana välttämiskäyttäytymisenä, kun hoivaaja palaa tutkimushuoneeseen toisen kerran lapsen yksin olon jälkeen. Lapsi ei ota aktiivisesti kontakti hoivaajaan, ei lähesty tätä eikä pyri syliin. (Hautamäki, 2011, 34-36) Lapsi on oppinut, että omien tarpeiden ja tunteiden ilmaisu vaarantaa läheisyyden ja, ettei vanhempi kestä lapsen tarvitsevuutta. (Kauppi & Takatalo, 2014, 19) Ainsworthin havainnot osoittavat välttelevästi käyttäytyvien lasten hoivaajien olevan johdonmukaisesti epäsensitiivisiä lastensa viesteihin. Lapsen oppiessa siihen, että hoivaaja reagoi kielteisesti hänen tunteisiinsa ja hoivan tarpeeseensa, hänen on opittava ehkäisemään kielteisten tunteiden ilmaisu. Tämä on lapsen kehitystason mukaista tunteiden säätelyä. Se, että lapsi käyttäytyy välttävästi hoivaajaansa kohtaan, auttaa häntä vaimentamaan tähän suuntautuvaa tarvettaan, samalla suojautuen mahdollisilta torjuvilta reaktioilta. (Hautamäki, 2011, 34-36)

Ristiriitaisen-vastustavasta kiintymyssuhteesta puhutaan, kun lapsi sekä samanaikaisesti hakee, että vastustaa kontaktia hoivaajaansa. Syliin päästessään hän ei kuitenkaan tyyntä tai tyydy siihen. Lapsi voi kiihtyä kovastikin, koska hänellä ei ole vielä toimivaa strategiaa, jolla hän hallitsisi vanhempiensa vaikeasti ennakoitavia ja monimutkaisia vuorovaikutustapoja. Joskus he saattavat esimerkiksi naureskella lapsen kiukulle, joskus jättää sen huomiotta ja joskus suuttua itsekin lapsen kiukulle. He toimivat oikullisesti välillä omien tarpeidensa mukaan ja välillä lapsen tarpeiden mukaan. Lapsen signaaleihin vastataan epäjohdonmukaisesti, minkä takia lapsen on vaikea kehittää toimintaansa ohjaavia kiintymyssuhdemalleja. (Hautamäki, 2011, 34-36) Ristiriitaisen kiintymisen jälkiseurauksena on usein aikuisiällä voimakkaita ja hallitsemattomia tunnekokemuksia sekä vaikeuksia asettua rauhallisesti ja luottavaisesti läheisyyteen tai parisuhteeseen toisen ihmisen kanssa. (Kauppi & Takatalo, 2014, 19)

Tutkimusten mukaan lapsena omaksuttu kiintymyssuhdemalli säilyy aikuisuuteen asti ja periytyy hyvin ennustettavasti myös omille lapsille. Jopa 75 prosentilla lapsista on samanlainen kiintymyssuhde kuin äidillään. (Kauppi & Takatalo, 2014, 18) Matteus-efektin mukaisesti ”jolla on, sille annetaan ja hän on saava yltäkyllin...” Suotuisten ehtojen vallitessa vanhemmat ja lapsi voivat yhdessä rakentaa lasta yhä paremmin ymmärtävää ja lapsen kehitystä edistävää vuorovaikutussudetta. Kasautu-

vien kielteisten palautekehien kautta saattaa taas syntyä lapsen kehitystä kuristava noidankehä. (Hautamäki, 2011, 32) Kiinnittämällä huomiota omaan ja lapsen väliseen vuorovaikutustapaan vanhemmat voivat muuttaa tunnesuhdettaan omassa perheessään. (Kauppi & Takatalo, 2014, 20)

4 MENTALISAATIOKYKY JA VANHEMMUUS

Vanhemman mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan sitä, että vanhempi pohtii lapsensa kokemuksia, ajatuksia, tarpeita ja tunteita. Vanhempi pohtii samalla myös samoja asioita itsessään sekä niiden vaikutusta vuorovaikutustilanteisiin. (Kalland, 2014, 26)

Vanhemmuudessa mentalisaatiokyvyn avulla pohditaan lapsen ajatuksia, kokemuksia, tunteita ja tarpeita erilaisissa arkipäivän tilanteissa sekä sitä, miten ne ovat yhteydessä omiin kokemuksiinsa. Erityisen tärkeää on vanhemman kiinnostus lapsen mielenliikkeistä. (Kalland, 2014, 30)

Vanhempien mentalisaatiokyky vauvaa kohtaan alkaa kehittyä jo raskausaikana, kun mielikuvat vauvasta vahvistuvat raskauden edetessä. Varhaisraskaudessa äiti tuntee sikiön osaksi omaa itseään, mutta pian raskauden edetessä äiti alkaa tuntea vauvan liikkeitä kohdussa ja kokee, että vauva on hänestä erillinen. Tästä alkaa vanhemmaksi kehittymisen ydintehtävä, eli sen tavoittaminen, että lapsi on itsestä erillinen yksilö, mutta kuitenkin yhteydessä itseen. Lapsi on ainutkertainen yksilö ainutkertaisine kokemuksineen, mutta samalla hänen kokemuksensa ovat yhteydessä häntä hoivavan vanhemman tuntemuksiin ja kokemuksiin. Myös tulevalle isälle / toiselle vanhemmalle kokemus erillisyydestä vahvistuu, kun hän kykenee äidin vatsaa koskemalla tuntemaan vauvan liikkeitä, juttelemaan vauvalle ja huomaamaan sikiövauvan reaktioita. (Kalland, 2014, 30)

Varhaisessa vanhemmuudessa mentalisaatiokykyyn liittyy ennen kaikkea kysymyksiä. Vanhempi kysyy mielessään, mikä mahtaa olla vauvan käyttäytymisen syy, mitä vauva tuntee ja mitä hän tarvitsee juuri nyt. Vanhemman mentalisaatiokyky on

myönteistä uteliaisuutta, mielen avoimuutta ja ponnistelua vauvan kokemusmaailman tavoittamiseksi. Ponnistelujen myötä mielikuvat vauvasta ja itsestä vanhempana kehittyvät yleensä myönteisiksi ja vuorovaikutus palkitsevaksi. Mentalisaatiokykyyn liittyy myös sietokykyä sille, ettei kaikkea voi ymmärtää ja varmuudella tietää. Mieli pysyy avoimena, vastaanottavaisena ja valmiina korjaamaan virhetulkintoja. Sensitiivisen vuorovaikutuksen varmin tunniste onkin vanhemman kyky korjata virheitään ja joustaa tulkinnoissaan. Virhetulkintojen ja niiden korjaamisen on oletettu edistävän lapsen itsesäätelyn ja itsensä jäsentämisen kehittymistä. (Kalland, 2014, 31)

4.1 Vanhemmuudentuki

''It takes a whole village to raise our children, it takes a whole village to raise one child...'' (Joan Szymko, 2009)

Lapsen ensimmäiset vuodet ovat äärimmäisen tärkeitä paitsi kasvun, mutta myös koko yhteiskunnan näkökulmasta. Vanhemmuudelle ja varsinkin äitiydelle asetetut paineet ja odotukset ovat suuret. Lapsen laiminlyöntiä ei mielestäni tulisi koskaan vierittää yhden ihmisen harteille. Esimerkiksi yksinhuoltaja äidin laiminlyödessä lastaan, kun ei ole ollut muuta vaihtoehtoa, missä ovat olleet kaikki muut ihmiset? Lapsi on paljon muutakin kuin vain äitinsä lapsi. Hänellä on myös isovanhemmat, serkut, naapurit... Tukiverkoston puuttuessa tulisi vanhemmalle tarjota apua niin vanhemmuuteen kuin omaan jaksamiseen tarpeeksi varhaisessa vaiheessa lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen takaamiseksi.

''... We all and everyone must share the burden, we all and everyone will share the joy!'' (Joan Szymko, 2009)

Oma vanhempi on lapselle maailman tärkein asia. Vanhempi on esikuva ja hän on lapsen ensimmäinen ja paras opettaja. Vanhemman sanat, rakkaus, leikki ja lapsen kanssa luodut siteet ovat lapselle ovat kaikki kaikessa. Auttaessa pientä lasta ja antaessa tälle aikaa, auttaen häntä kasvamaan tasapainoiseksi ja hyvin voivaksi kansalaiseksi, annetaan paljon koko yhteiskunnalle. Parhaiten lasta autetaan investoimalla

vanhemmuuteen. Kun vanhemmalle tarjotaan tukea ja annetaan oikeanlaiset eväät kasvatukseen, edesautetaan lasta saamaan turvallinen ja kehittävä kasvuympäristö.

Vanhemmuutta voidaan tukea monin tavoin. Usein vanhemmille tarjotaan ohjeistusta aivan perusasioissa, kuten siinä, kuinka lapsi kylvetetään ja minkälaista ruokaa hän tarvitsee. Heitä voidaan myös ohjata toimimaan lapsen kanssa oikein ristiriitatilanteissa. Tällaiset ohjeet ja neuvot ovat tärkeitä, mutta ne perustuvat kuitenkin yleistykseen, eivätkä lapsen kohtaamiseen yksilönä. Voidaan esimerkiksi korostaa turvallisten ja säännöllisesti toistuvien rutiinien merkitystä lapsen kehityksessä tai sitä, että lapselle on osattava asettaa rajoja rauhallisesti, mutta päättäväisesti. Vanhempia tulisi myös kuitenkin tukea toimimaan sensitiivisesti lapsensa kanssa arjen vaihtelevissa tilanteissa. Vanhempi saattaa toimia neuvojen varassa periaatteessa oikein ja esimerkiksi syöttää tälle iänmukaista ravintoa ja pukea asianmukaiseen vaatetukseen, muttei kuitenkaan tavoita lapsen tunnetilaa ja kokemusta, vaan syöttää ja pukee lastaan mekaanisesti. (Kalland, 2014. 26-27)

Lapsen kehityksen ja kasvun turvaaminen vahvistamalla lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta on vanhemmuutta vahvistavan työn ydin. Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen laatu on yhteydessä aiemmin esittelemässäni kiintymyssuhdeteoriassa mainitun kiintymyssuhteen laatuun, joka puolestaan on yhteydessä lapsen kehitykseen. Vahvistamalla lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta pyritään toisaalta suojaamaan lasta laiminlyömiseltä ja kaltoin kohtelulta ja toisaalta vahvistamaan lapsen resilienssiä, eli kestävyyttä ja sinnikkyyttä sosiaalisesti stressaavissa tilanteissa. (Kalland, 2014. 26)

4.1.1 Lapsen tunnetilan tavoittaminen

Daniel Sternin mukaan on olennaisen tärkeää, että vauvan kokema hoiva vastaa samanaikaisesti sekä vaivan fyysisiin, että emotionaalisiin tarpeisiin. Vauva tunnistaa lempeän ja rauhallisen otteen, mutta myös jännittyneen ja epävarman (Stern, 1985). Kun vauva on uninen, mutta heräämässä, vauvan tunnetilaa tavoitteleva vanhempi nostaa vauvan rauhallisesti, hitaasti ja matalalla intensiteetillä, ensin varoittaen silitämällä vauvan päätä, sitten vaikka nuuhkien tämän päälakea ja puhuen hiljaisella ja

lempeällä äänellä. Näin tapahtuu tunnetilojen yhteen sovittamista, joka liittyy vauvan kokemaan kokonaisvaltaiseen hoivaan. (Kalland, 2014. 27)

Vauvan ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tutkija Colwyn Trevarthenin mukaan vauva kokee niin sanottuja moraalisia tunteita, kuten häpeää ja ylpeyttä jo ensimmäisen elinvuotensa aikana. Vauvalla onkin ilmeisesti syntymästään saakka kyky aistia, miltä hänen tekonsa ja tunteensa näyttävät toisten silmissä, vauvalla on siis orastavaa tietoa minuudesta ja toiseudesta. Tästä ominaisuudesta kehittyy leikki ja huumori, jo kahdeksankuinen vauva, jonka kanssa on leikitty, voi olla taitava humoristi, joka osaa matkia toisia ja naurattaa yleisöään pelleillen. (Trevarthen, 2013. Kalland, 2014. 26)

Ihmiselle on luonteenomaista virittäytyä havainnoimaan sitä, millaisia emotionaalisia tarpeita toisilla on. Yhteys toiseen ihmiseen on välttämätön yksilön psykologisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä psyykkisen itsesäätelyn kannalta. Ihminen ei kehity ”ihmissuhdetyhjiössä”, eikä ihminen kehity hyvin, ellei koe riittävät usein tunnetilojen yhteensovittamista. (Kalland, 2014. 27-28) Mentalisaatioteorian kehittäjät Peter Fonagy ja Anthony Bateman ovat johdonmukaisesti osoittaneet, ettei toisen tunnetilojen ymmärtäminen ja tavoittaminen ole pelkästään luontainen taito, vaan se on myös kehityksellinen saavutus. Yksilön kyky olla myönteisellä tavalla yhteydessä toiseen ihmiseen kehittyy varhain ja on yhteydessä yksilön varhaisiin kokemuksiin huolenpidosta ja vastavuoroisuudesta (Fonagy, Bateman & Luyten 2012, Kalland, 2014, 28).

Järjestelmä reagoi liian usein lapsiperheiden ongelmiin vasta, kun perheellä on jokin ongelma. Perheiden hyvinvointia tulisi kuitenkin pystyä tukemaan riittävän varhain, etteivät kuormittavat elämäntilanteet pääsisi muodostumaan ongelmiksi. Ennaltaehkäisevillä varhaisentuen keinoilla voidaan auttaa perheitä jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmia ehtii kasaantua. Kun muutetaan tarinan alku, muutetaan koko tarina paremmaksi.

5 SOSIAALINEN SIRKUS

5.1 Sosiaalisen sirkuksen taustaa

Sosiaalisen sirkuksen ero esittävään sirkukseen on siinä, ettei pääpaino ole temppujen esittämisessä ja muille esiintymisessä vaan vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen syventämisessä.

Temppuja tehdään turvallisessa ympäristössä oman aikuisen kanssa. Lapsella ja vanhemmalla on uudenlainen mahdollisuus syventää heidän välistä luottamus – ja vuorovaikutussuhdettaan vuorovaikutusharjoitteiden ja sosiaalisen sirkuksen keinoin.

Sosiaalisella sirkuksella tarkoitetaan sellaista sirkusopetusta, jossa sirkus toimii välineenä uuden oppimiseen. Sosiaalinen sirkus opettaa itsenäisyyttä, parantaa itseluottamusta, antaa työkaluja sosiaaliseen kanssakäymiseen, murtaa ennakkoluuloja ja opettaa iloa ja elämänhallintataitoja. Sirkus voi toimia apuvälineenä mitä erilaisimmille ryhmille tai yksilöille ikään, sukupuoleen, tuen tarpeeseen tai sosiaaliseen asemaan katsomatta. Suomessa tämä sirkuksen muoto on vielä suhteellisen tuntematon, joskin myös täällä on tehty viime vuosikymmenien aikana monenlaisia projekteja erilaisten erityisryhmien kanssa. Määrätietoinen sirkuksen soveltaminen syrjäytymisen ehkäisemisessä tai erilaista tukea tarvitsevien ryhmien kanssa työskentelemisessä on kuitenkin vasta alussa. Soveltava taidekasvatus ja taideterapia ovat lähellä tämänhetkistä suomalaista sosiaalista sirkusta. (Vaikuttavan sirkuksen www.sivut. 2014)

Sirkuslajeja on monia kuten esimerkiksi jonglööraus, akrobatian eri lajit, tasapainolajit, klovneria ja taikuus, joten eri lajien joukosta voi löytää jokaiselle lahjakkuudelle parhaiten sopivan lajin. Yhteisöllisyys, erilaisuus ja erityisyys ovat sirkuksen parissa juhlittuja asioita. Kansainvälisesti sosiaalisen sirkuksen kenttä on hyvin laaja ja kirjava. Myös sosiaalisen sirkuksen määritelmät voivat poiketa eri maissa – toisissa korostetaan esimerkiksi syrjäytymisen torjuntaa ja erotetaan fyysistä tukea tarvitsevat omaksi kategoriakseen. Erilaista sosiaalisen sirkuksen toimintaa on ainakin Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Australiassa, Euroopassa, Venäjällä, Afrikassa ja Lähi-idässä.

Lisäksi joissakin maissa on myös perustettu erilaisia sosiaalisen sirkuksen koulutusohjelmia ja organisaatioita. (Vaikuttavan sirkuksen [www.sivut. 2014](http://www.sivut.2014))

5.2 Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen rakentuminen sosiaalisessa sirkuksessa

Sosiaalisen sirkuksen vuorovaikutuskurssilla aikuinen-lapsi parit kehittävät keskinäistä vuorovaikutustaan vuorovaikutusharjoitteiden ja sosiaalisen sirkuksen keinoin.

Vuorovaikutus on tärkeä osa elämäämme ja kommunikoimistamme toisten ihmisten kanssa. Kommunikaatiomme kehittyminen perustuu vuorovaikutukseen, äidin/isän vuorovaikutussuhde lapsen kanssa luo pohjan lapsen kyvyille kommunikoida toisten kanssa. Väestöliito mukaan vuorovaikutus tarkoittaa kahden tai useamman ihmisen välistä vastavuoroista kommunikaatiota. Se on kaikkea sitä, millä tavalla olemme toisten ihmisten kanssa. Vuorovaikutus voi olla sanoja, puhetta, eleitä, ilmeitä, äänteilyitä tai katseita (Väestöliiton [www-sivut, 2016](http://www.sivut.2016)) Vuorovaikutussuhde aikuisen ja lapsen välillä on erityisen tärkeä ja siihen panostaminen hyödyttää monella tavalla myöhemmissä elämänvaiheissa. Aikuisen ja lapsen positiivinen yhteys luo lapselle pohjan muihin sosiaalisiin suhteisiin. Positiivinen vuorovaikutussuhde auttaa myös vanhempaa jaksamaan haastavissakin arjen tilanteissa. Kaikki ihmiset ikään katso-matta hyötyvät vuorovaikutustaitojensa kehittämisestä. Hyvät vuorovaikutustaidot antavat eväät elämän haasteita selviytymiseen. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. d.)

Sosiaalinen sirkus on oiva metodi vanhemmuuden tukemiseen. Leikin ja hauskan lomassa vanhemmalla on mahdollisuus oivaltaa tärkeitä asioita omasta vanhemmuudesta ja vuorovaikutustavastaan. Vuorovaikutustaitoja voidaan harjaannuttaa yhdessä ryhmänä. Ohjaajat kertovat luontevasti harjoitteiden yhteydessä kenellekään puhetta suoraan ohjaamatta vuorovaikutuksen tärkeydestä. Harjoituksilla voidaan vahvistaa niin lapsen kuin vanhemman sosiaalisia taitoja, kuten ryhmässä toimimista ja toisten huomioon ottamista, vahvistetaan itsetuntemusta sekä itsetuntoa ja ennalta-

ehkäistään haasteita vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutusta harjoitellaan ja kullekin parille annetaan mahdollisuus suorittaa tehtävä halutessaan omalla tavallaan. Yhdessä tekemisellä ja pohtimisella on tärkeä rooli vuorovaikutussuhteen kehityksessä. Parit voivat ottaa mallia muista ja nähdä toisenlaisia ja mahdollisesti toimivampia tapoja esimerkiksi puhua lapselle.

Sosiaalisella sirkuksella on nähtävissä ennaltaehkäisevä vaikutus. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen mahdollisiin ongelmiin pystytään puuttumaan ennen kuin siitä on ehtinyt muodostua isompia ongelmia. Esimerkkinä äidin kertoma ja isona asiana kokema huomio kerhon positiivisesta vaikutuksesta oli se, että hänen poikansa, joka ei ole ennen suostunut ottamaan äitiään kädestä, tekee nyt niin ja se tuntuu luontevalta. Näinkin pienen ja yksinkertaisen asian korjaaminen poikii paljon tulevaisuudessa ja kertoo paljon äidin ja pojan välisen suhteen lämpenemisestä. Mielestäni tämä kertoo paljon kerhon merkittävyydestä ja vuorovaikutussuhteen työstämisen tärkeydestä. Jos tällaisiin tuloksiin päästään vain neljässä kerhokerrassa, niin todennäköisesti pidempiaikaisen kerhon vaikutukset ovat vielä merkittävämpiä. Kun vuorovaikutussuhteen kehittymistä tuetaan jo varhaisessa vaiheessa, ennaltaehkäistään paljon sen mahdollisesta puuttumisesta tai heikkoudesta johtuvia ongelmia.

Oli hienoa huomata, että sosiaaliseen sirkukseen oli hakeutunut monia nimenomaan halutun kohderyhmän edustajia, eli pareja, joiden vuorovaikutus jää syystä tai toisesta arjessa vähäiseksi. Paikalla oli isojen ryhmässä vanhempi-esikoinen pareja, 1-5-vuotiaiden ryhmästä löytyi äiti-poika pari, jolla vuorovaikutus jää vähäiseksi, koska perheellä on muodostunut tavaksi toimia arjessa äiti-tytär ja isä-poika pareina, pienten ryhmässä paikalla oli isä, joka tahtoo luoda paremman yhteyden tyttärensä, koska luonnollisesti lapsi on imetyksen ja muun kautta hyvin läheinen äidin kanssa.

5.3 Oma kokemus sosiaalisesta sirkuksesta

Aikaisempana kokemuksena sirkuksesta minulla oli Friitala – projektin kautta. Projekti oli vuosiryhmämme kanssa toteutettu SAMK:n järjestämä yhteistyöprojekti Friitalan ala-asteen kanssa. Projekti kesti yhteensä puolitoista vuotta. Yhteistyön aikana pääsimme toteuttamaan muun muassa sirkus-kerhoa Kalevan koulun kolmosluokan erityisoppilaille. Minä ja neljä muuta opiskelijaa suunnittelimme ja ohjasim-

me yhteensä kymmen kertaa sirkus-kerhoa innokkaasti mukana olleille erityislapsille. Sovelsimme kertoja suunnitellessamme oppejamme liikunnan – opintojaksolta ja Sherborne- koulutuksesta. Sherborne on Veronica Sherbornen kehittämä liikunnallinen menetelmä, jonka avulla tuetaan motoriikan ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Menetelmä on aluksi suunniteltu erityislasten – ja aikuisten tueksi, mutta se on hyvin sovellettavissa myös tavallisille lapsille ja aikuisille. Sosiaalisessa sirkuksessa oli paljon samaa, kuin ohjaamassamme sirkus-kerhossa. Joka kerta aloitettiin ja lopetettiin samalla tavalla/leikillä, jotta kerhon struktuuri pysyy ehjänä. Varsinkin erityislapsille, mutta myös muillekin tämä tuo turvaa.

Sain olla mukana yhteensä neljällä sosiaalisen sirkuksen ohjauskerralla. Ensimmäisen kerran osallistuin toimintaan Porin Perhekahvilassa järjestetyn tutustumiskerran merkeissä. Perhekahvilassa kävijöille annettiin mahdollisuus osallistua sosiaalisen sirkuksen puolentunnin mittaiselle esittely kerralle veloitusetta. Paikalla oli viisi osallistujaparia, joista kaksi oli ilmoittautunut myöhempiin ryhmiin. Seuraavalla viikolla osallistuin samana päivänä kaikkien kolmen aloittaneen ryhmän ensimmäisille sosiaalisen sirkuksen kerroille. Ryhmät on jaettu ikäryhmiin Alle 1-vuotiaat, 1-5-vuotiaat ja 6-10-vuotiaat. Alle 1-vuotiaiden ryhmä kokoontui Porin keskustan Perhekahvilan tiloissa ja kaksi isompien ryhmää kokoontui Ulvilassa Lastentalolla.

Olin aktiivisesti mukana toiminnassa jokaisessa ryhmässä. Alle 1-vuotiaiden ryhmässä minulla oli nukke vauvan sijaan keinuteltavana. Isompien ryhmissä olin mukana avustamassa harjoitteissa. Jokaisella ryhmällä oli samanlainen omaan ikätasoon sopeutettu struktuuri. Esimerkiksi alkulaulu on sama joku ryhmässä, mutta leikki on muokattu jokaisessa ryhmässä ikätasoon sopivaksi - vauvat kulkevat aikuisen sylissä, isommat saavat luonnollisesti tehdä itse. Alkulaulun jälkeen jokaisessa ryhmässä on oma alkupiiri, jonka tarkoituksena on opettaa niin lapselle kuin vanhemmallekin sekä suullista, että kehoallista itsensä ilmaisua, toisten kuuntelemista, esilläoloa ja ryhmäytymistä. Ohjaajat kertoivat jokaisen kerhon alussa alkulaulun ja lopetuksen olevan jokaisella kerralla sama. Toisto nähtiin osallistujien puolelta hyvänä ja turvaa tuovana asiana.

Alkupiirin jälkeen oli lämmittelyn vuoro. Lämmittelyssä tavoitteena on kehon lämpeneminen, virittäytyminen tuleviin harjoituksiin ajatuksen tasolla, ylimääräisen energian purkaminen ja muihin osallistujiin tutustuminen.

Yhdelle sosiaalisen sirkuksen kerhokerralle mahtui paljon erilaisia pelejä, leikkejä ja yhdessä vanhemman kanssa suoritettavia sirkusharjoitteita. Pelit, leikit ja harjoitteen kasvattavat luottamusta omaa vanhempaa, ohjaajia ja toisia lapsia kohtaan. Harjoitteiden kautta oli hienoa huomata kuinka, lapsissa huokui tekemisen riemu, kun he saivat sirkustella yhdessä oman vanhemman/aikuisen kanssa. Lapsille ja vanhemmille annettiin huiveja ja palloja, joita sai vapaasti tutkailla ja leikkiä niillä. Niin sanottu vapaa hetki harjoitusten lomassa auttaa rauhoittumaan, keskittymään ja kuuntelemaan loppu ajan. Loppuleikissä kokoonnutaan vielä viimeisen kerran yhteen harjoittelemaan edelleen yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Se, että sain olla osana tekemässä ja näkemässä sosiaalisessa sirkuksessa antoi minulle kokonaisvaltaisemman näemyksen toiminnasta.

6 SIRKUS-TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN MLL: N PAIKALLISYHDISTYKSESSÄ

Sosiaalinen sirkus antaa paikallisyhdistykselle uskottavuutta, arvostusta ja uudenlaista näkyvyyttä. Uusien ryhmien kautta sirkuksen toiminta lisääntyy, sirkusohjaajat työllistyvät uusiin tehtäviin ja heidän ammattitaitonsa kasvaa ja he löytävät samalla uusia yhteistyöverkostoja. (Hyttinen 2011)

6.1 Mitä on hyvä ottaa huomioon?

Hilkka Hyttisen mukaan uuden toimintamuodon käynnistäminen vaatii organisaatiolta useita asioita: huolellista suunnittelua, ammattitaitoa, halua kehittää omaa toimintaa, näkemystä siitä mihin pyritään sekä taloudellista resursointia. Ennen uuden toiminnan käynnistämistä paikallisyhdistyksen on hyödyllistä kartoittaa oman organisaationsa sisältä löytyvät osaamisalueet ja vahvuudet sirkustoiminnan järjestäjänä. Motivaation lähteitä ja vahvuuksia löytyy yleensä monia. Mitä perusteellisemmin

vahvuuksista ja motivaation lähteistä keskustellaan oman organisaation sisällä, sitä paremmin motivoidutaan kehittämään toimintaa pitkällä tähtäimellä. Todellisten tulosten saavuttaminen vaatii niin paikallisyhdistykseltä kuin sirkusohjaajilta sitoutumista kehittämistyöhön. Sujuvan aloituksen takaa se, että ensimmäiset yhteistyökumppanit ovat itse aktiivisesti toivoneet sirkustoiminnan aloittamista. Innostuneiden ja kiinnostuneiden yhteistyökumppanien kanssa on miellyttävä lähteä kehittämään uutta. (Hyttinen 2011)

6.2 Resurssien kartoitus

Suunnitteluvaiheessa paikallisyhdistyksen ensimmäinen tehtävä on kartoittaa realistisesti omat toimintaresurssinsa: jo olemassa olevien sirkusohjaajien kiinnostus, ammattitaito lisäkoulutuksen ja –rekrytoinnin tarve ja aikataulut. Tulee myös selvittää mahdolliset kustannukset, oma taloudellinen panostus, tilojen ja välineiden käyttö sekä työn organisointi. Aloitus tehokkuuden voi jokainen paikallisyhdistys päättää itse: yksi ryhmä on yhtä hyvä kuin viisi erilaista ryhmää. Olennaista on omien resurssien kartoitus, tahto ja ammattitaito toteuttaa toiminta huolella alusta loppuun, sekä motiivi viedä ja kehittää toimintaa eteenpäin. (Hyttinen 2011)

Seuraavia asioita on mietittävä MLL:n hallituksessa, kun kerhotoimintaa käynnistetään:

- Kuka valitaan ohjaajaksi? Mitä valmiuksia ohjaajalla pitää olla? Palkataanko ohjaaja vai voiko ohjaaja olla vapaaehtoinen?
- Mistä saadaan tilat? Kartoitetaan esim. kunnan ja seurakunnan tilat. Tilan tulee olla lapsille soveltuva ja viihtyisä.
- Kuinka monta lasta voidaan kerhoon ottaa?
- Kuinka usein kerho kokoontuu?
- Miten kerho rahoitetaan?
- Miten kerhoa markkinoidaan?
- Miten ilmoittautumiset hoidetaan?
- Miten kerhosta kerätään palautetta?
- Mitä materiaaleja tarvitaan?

- Minkälaiset vakuutukset ja vastuut pitää olla? (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. b.)

Yhdistyksen tulee ilmoittaa piirille kerhotoiminnan käynnistymisestä, jotta yhdistys voi saada tukea kerhotoimintaan sekä tietoa tarjolla olevista MLL:n koulutuksista. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. b.) Olen soveltanut MLL:n luomaa kerhotoiminnan muistilistaa sosiaaliselle sirkukselle sopivaksi muistilistaksi paikallisyhdistysten käytettäväksi liitteessä 5. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2015. c.)

6.3 Kohderyhmän ja ryhmäkoon kartoitus

Suunnitteluvaiheeseen kuuluu oleellisena osana myös kohderyhmien kartoitus. Kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi päihdekuntoutujat, palvelutalon asukkaat, kehitysvammaiset nuoret tai päiväkotilapset. Mannerheimin Lastensuojeluliiton tapauksessa lapsiperheet. Mikäli sirkuksen lähipiiristä, naapurustosta tai jo olemassa olevien kumppaneiden kautta löytyy sopivia ryhmiä, on toiminnan aloittaminen ja sen markkinointi helpompaa. (Hyttinen 2011)

Valitessa kohderyhmiä, kannattaa kuunnella myös sirkusohjaajien toivomuksia sekä hyödyntää heidän vahvuuksiaan ja kokemustaan. Oikean ryhmän ja ohjaajan yhteen saattaminen on jo hyvä alku sosiaalisen sirkuksen aloittamiselle, se takaa onnistumisen kokemuksia jatkossa. Sirkusohjaaja jaksaa paremmin, kun hänelle annetaan mahdollisuus työskennellä itselleen mieluisten ryhmien kanssa. Myös ryhmä nauttii ohjauksesta, kun heillä on sopiva ohjaaja. Hyvien tulosten myötä, ammattitaidon kasvaessa ja toiminnan vakiintuessa toimintaa on helpompaa laajentaa uusille kohderyhmille. (Hyttinen 2011)

Yhdistyksen hallitus määrittelee kerhoryhmän minimi- ja maksimikoon, jota säätelee muun muassa lasten ikä, toiminnan sisältö, kerhotila ja ohjaajien määrä. Päivähoitolain mitoittusta voi pitää ohjeellisena: yhdellä ohjaajalla voisi olla vastuullaan enintään 13 yli 3-vuotiasta lasta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. b.)

Kerhoryhmän kokoon vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa:

- lasten ikä ja kehitystaso

- lasten yksilölliset tarpeet (mm. erityisen tuen tarve)
- kerhonohjaajan kokemus ja koulutus
- kerhotoiminnan sisältö ja muoto
- ohjaajien ja muiden aikuisten määrä ryhmässä
- kerhotilan ominaisuudet
- turvallisuus- ja viihtyvyys (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. b.)

6.4 Tuotteistaminen ja räätälöinti

Tuotteistaminen tarkoittaa palveluiden muotoilemista helposti hallittavaan ja tilattavaan muotoon. Tuotteistamisen avulla esimerkiksi toimivasta sirkustyöpajasta saadaan helposti toistettava konsepti, jota voidaan edelleen räätälöidä kohderyhmän ja tilaajan toiveiden ja tarpeiden mukaan. (Hytinen 2011) Tämän pilotointi projektin tavoitteena onkin MLL:n ja Satasirkus ry:n välisen yhteistyön kehittämisen myötä tuotteistaa sosiaalinen sirkus helposti hallittavaksi ja tilattavaksi konseptiksi Satakunnan piirin paikallisyhdistyksille.

Räätälöinti puolestaan tarkoittaa valmiin palvelun muotoilemista asiakkaan tarpeisiin. Onnistunut yhteistyökumppanuus edellyttääkin aina luovaa soveltamista ja joustavuutta silloinkin, kun sirkuksen tarjoama palvelu on jo valmiiksi tuotteistettu ja vakioitu. Sosiaalisen sirkuksen opetus ja toteutus sujuvat parhaiten silloin, kun tilaajataho osallistuu aktiivisesti toimintaan jo suunnitteluvaiheessa. Tilaajatahon toiveet ja kohderyhmän tarpeet on paras kartoittaa jo ideointi- ja suunnitteluvaiheessa. Tämän jälkeen kannattaa arvioida suunnitelman ja idean toteuttamiskelpoisuus. (Hytinen 2011)

Sirkuksen sisällä ja tilaajan kanssa tulee tarkistaa vastaavatko todelliset tarpeet ja resurssit tehtyjä suunnitelmia. Yhteistyöneuvotteluiden yhteydessä selviää yleensä millä tavoin palvelua on syytä soveltaa niin, että se on tilaajalle juuri sopivaa. Palvelun räätälöinnin tapahtuessa vuorovaikutuksessa tilaajan, opetusryhmän ja sen omien ohjaajien kanssa, on toiminnan onnistumisella parhaat edellytykset, ja näin voidaan saavuttaa todellisia tuloksia. (Hytinen 2011)

6.5 Markkinointi

Yhdistyksen tulisi markkinoida ja tiedottaa kerhotoiminnasta hyvissä ajoin ja monipuolisesti MLL:n viestintäohjeiden mukaisesti. Näin ehditään ottaa vastaan ilmoittautumiset ja kerho ehtii täyttyä. Markkinointi tulisi aloittaa noin 8 viikkoa ennen kerhon alkamista. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2015. b.)

Kerhoilmoituksessa on annettava ainakin seuraavat perustiedot:

- Mikä kerho on kyseessä?
- Minkä ikäisille kerho on tarkoitettu?
- Missä, milloin ja kuinka usein kerho kokoontuu?
- Kuinka pitkään kerho kestää (sekä kellonajat että kerhokausi)?
- Kuka järjestää ja kuka ohjaa?
- Miten kerhoon voi ilmoittautua?
- Paljonko osallistuminen maksaa (mahdolliset jäsenyys yms. alennukset)?
- Keneltä tai mistä saa lisätietoja? (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2015. b.)

Lisäksi ilmoituksessa voi olla tarpeellista lisätietoa, kuten

- Miten osallistujat valitaan?
- Montako lasta ryhmässä tulee olemaan ohjaajaa kohti?
- Käynnistymiseen liittyvät ehdot (esim. minimiosallistujamäärä) sekä päivämäärä, jolloin kerhon käynnistyminen varmistuu.
- Miten kerhoon valitut saavat tiedon kerhopaikasta?
- Ohjaajan esittely (ammattitaito ja koulutus). (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2015. b.)

6.5.1 Markkinoinnin suunnittelun muistilista

- Aloita suunnittelu heti kun kerhon toiminnan perussuunnittelu on tehty.
- ➔ Kerhoa on hyvä alkaa markkinoida noin 8 viikkoa ennen kerhon alkamista.

- Mieti, mitkä ovat kustannustehokkaat tavat tavoittaa perheet, joille kerho on suunnattu (ilmoitustaulut paikoissa, joissa perheet säännöllisesti liikkuvat, yhdistyksen nettisivut, jäsenkirje, paikallislehden järjestöpalsta jne.).
- Tarjoa kerhohanketta juttuaiheeksi paikallislehteen.
- Varaa aikaa ja työvoimaa markkinointimateriaalien työstämiseen
- Päivitä tiedot kerhosta yhdistyksen nettisivuille ja Yhdistyskortille.
- Selvitä, voiko kerhosta tiedottaa yhteistyökumppaneiden nettisivuilla tai saatko luvan jakaa kerhoesitettä koulun tai päiväkodin kautta koteihin.
- Muista hyödyntää paikalliset tapahtumat. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015. b.)

7 KARTOITUS PILOTTIHANKKEeseen OSALLISTUNEIDEN PERHEIDEN ODOTUKSISTA, KOKEMUKSISTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSISTA

7.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin ja Satasirkus ry:n sosiaalinen sirkus-pilotointihankkeeseen osallistuneiden lapsiperheiden odotuksia ja kokemuksia ja kehittämisehdotuksia MLL:n ja Satasirkus ry:n välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Tutkimuksessa selvitettiin:

- Millaisella kokoonpanolla sosiaaliseen sirkukseen osallistuttiin?
- Ovatko perheet aiemmin osallistuneet MLL:n tai Satasirkus ry:n järjestämään toimintaan?
- Millaisia odotuksia osallistujilla oli Sosiaalisesta sirkuksesta enne kerhon aloitusta?
- Mikä oli kokemus ensimmäisestä kerhokerrasta?
- Mistä saatiin tieto Sosiaalisesta sirkuksesta?

- Millaisena kerho koettiin ajallisesti ja määrällisesti?
- Oliko kerho tarpeeksi/ liian haastava lapsen ikätasoon nähden?
- Millaisia ehdotuksia perheillä on kerhon kehittämiseksi?

7.2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.3 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Yhteistyökumppanina ja toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä toimi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri. Opinnäytetyöntekijän yhteyshenkilöinä Mannerheimin Lastensuojeluliitolla toimi MLL:n Satakunnan piirin toiminnanjohtaja. Sopimus opinnäyteyhteistyöstä sen tekijän, koulun ja MLL:n kesken allekirjoitettiin, kun opinnäytetyön suunnitelma hyväksyttiin. Sopimus toimi samalla tutkimuslupana. Tämän opinnäytetyön kohderyhmänä olivat MLL:n ja Satasirkus ry:n sosiaalinen sirkus- pilotointi hankkeeseen osallistuneet vanhempi-lapsi parit Satakunnan alueelta (Pori ja Ulvila). Kerho järjestettiin kolmelle ikäryhmälle (alle 1-v, 1-5-v ja 6-10v) neljänä kertana syys-lokakuun aikana syksyllä 2016. Ennen ryhmän alkua perheille lähetettiin informaatiokirje. Kirje löytyy liitteistä. (Liite 3)

7.3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Olen valinnut tähän opinnäytetyöhön kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän. Menetelmän lähtökohtana on todellisen elämän ilmiöiden kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 21) Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä aineiston hankkimisessa käytetään niin sanottuja laadullisia menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Näiden menetelmien avulla voidaan selvittää, miten ihmiset, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä havaitsevat tai määrittelevät sen. Yksi tällainen metodi on esimerkiksi teemahaastattelu. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymysten tarkkaa muotoa ei ole määritelty ja niiden järjestys puuttuu. Tässä opinnäytetyössä on käytetty puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teema haastattelu on avoimen haastattelun ja lo-

makehaastattelun välimuoto, joka vastaa moniin kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtiin. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 21-23) Tämän opinnäytetyön teemahaastattelun runko on esitetty liitteissä 2.

Haastattelu on yksi tiedon hankinnan perusmuodoista. Käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteissä tutkimushaastattelu eri muodoissaan on käytetyimpiä menetelmiä. Menetelmä on hyvin joustava, ja sen vuoksi haastattelu soveltuu monenlaisiin tarkoituksiin, sitä voidaan käyttää lähes kaikkialla ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa. Haastattelu on metodi, jonka tutkimuksen eri osapuolet kokevat yleensä miellyttäväksi. Se on lähellä arkista käytäntöä: ihmiset tietävät suurin piirtein mitä on odotettavissa, kun heitä pyydetään haastateltaviksi. Myös tutkija arvelee tietävänsä, mitä haastattelu tutkimusmetodina edellyttää, miten siihen valmistaudutaan ja miten se toteutetaan käytännössä. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 11)

Haastattelu menetelmänä perustuu kielelliseen vuorovaikutukseen. Keskustelunomaisissa haastatteluissa vuorovaikutus korostuu ja näin tutkija saa mahdollisuuden lähestyä vaikeitakin tutkittavia asioita, kuten sitä miten ihmiset ymmärtävät maailmaa ja elämäänsä ja mitä merkityksiä he antavat kokemilleen tapahtumille. Vapaa- muotoiset, syvälliset keskustelut voivat paljastaa asioita, joita tuskin voitaisiin saada selville muilla keinoin. Haastatteluun sisältyy kuitenkin monia ongelmia. Tietojen, käsitysten, uskomusten, arvojen ja merkitysten tutkiminen on usein miten ongelmallista. On harkittava esimerkiksi sitä, soveltuuko haastattelu tutkimustarkoituksiin, ja on kokeiltava haastattelun sujumista käytännössä. Haastattelu on konteksti- ja tilannesidonnaista. Tuloksiin sisältyy aina tulkintaa ja tulosten yleistämistä on tarkkaan harkittava. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 12)

Teemahaastattelussa haastattelutilanteessa esiin nostettavat teemat ovat tarkoin edeltä käsin pohditut ja määritellyt. Teemojen käsittelyjärjestyksellä ei ole ratkaisevaa merkitystä, vaan keskustelun luonteva kulku saa määrätä käsittelyjärjestyksen. Teemahaastattelu ei ole arkikeskustelua, vaan keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 47) Teemahaastattelussa on erittäin tärkeätä, että haastattelun rakenne pysyy haastattelijan hallinnassa. Teemahaastattelujen etu on siinä, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista käsin. Tutkijan etukäteen suunnittelemaat ja 'tietämät' vastausvaihtoehdot eivät rajaa ker-

tyvää aineistoa. Mutta silti tutkijan etukäteen valitsevat teemat sitovat aineiston käsillä olevaan tutkimusongelmaan. Laadullisen tutkimuksen ongelmallisin vaihe on tulkintojen tekeminen. Muodollisia ohjeita ei oikeastaan ole olemassa. (Virsta – Virtual Statistic, haastattelutavat)

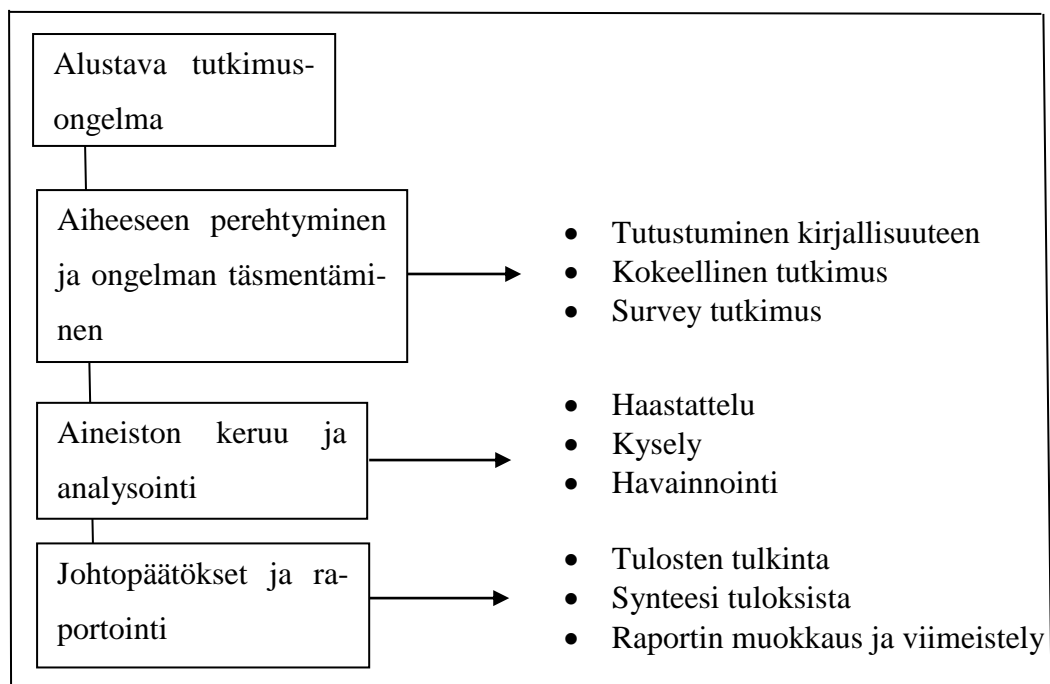
Teema haastattelu on lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua. Teemahaastattelusta puhutaankin puolistrukturoituna menetelmänä siksi, että vain yksi haastattelun aspekti, haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat kaikille samat. Muissa puolistrukturoiduissa haastatteluissa esimerkiksi kysymykset tai jopa kysymysten muoto ovat kaikille sama. Teema haastattelusta puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 48)

7.3.2 Empiirisen tutkimuksen lähtökohtia

Lähtökohtia empiiriselle tutkimukselle ovat tietenkin tutkimusongelma ja tutkijaa askarruttavat kysymykset. Menestyksellisen tutkimuksen piirteet muodostuvat:

- Toiminnasta ja kontakteista. Hyvät säännölliset yhteydet sekä tutkimuskenttään, että omiin kollegoihin.
- Konvergenssista. Yhden tai useamman toiminnan tai kiinnostuksen sitominen yhteen. (mm. jonkin idean ja metodin yhteen sovittaminen: kollegoiden kiinnostus ongelmaan tai tekniikkaan.
- Intuitiosta, tunne siitä, että työ on tärkeä, ajankohtainen ja ”oikea”
- Teoriasta: pyrkimys teoreettiseen ymmärtämiseen.
- Arkielämän arvoista. Ongelmat, jotka syntyvät käytännössä ja johtavat selviin hyödyllisiin ideoihin. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 13)

Empiirinen tutkimus on aina kokonaisuus, joka sisältää monia vaiheita. Nämä osavaiheet ovat keskinäisessä riippuvuussuhteessa. Aloittelevan tutkijan on helpompi aloittaa tutkimus, kun hän tietää pääpiirteittäin, mistä vaiheista tutkimus rakentuu. Tavallisesti tutkimusprosessin kaavamainen malli noudattelee kuvion 1. logiikkaa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997, 55-58)

KUVIO 1. Empiirisen tutkimuksen kokonaisuus ja vaiheet

7.4 Tutkimuksen eettinen ja luottamuksellinen näkökulma

Kaikkiin tutkimuksiin liittyy eettisiä ratkaisuja. Ihmistieteissä joudutaan eettisten kysymysten eteen tutkimuksen joka vaiheessa. Tutkimuksen tarkoitusta tulisikin tarkastella – tieteellisen tiedon etsimisen ohella – siitä näkökulmasta, miten se parantaa tutkittavana olevaa inhimillistä tilannetta. Suunnitelma-vaiheessa eettisenä tavoitteena on saada kohteena olevien henkilöiden suostumus, taata luottamuksellisuus ja harkita kakkia mahdollisia tutkimuksesta aiheutuvia seuraamuksia koehenkilölle. Haastattelutilanteessa henkilöiden antamien tietojen luottamuksellisuus tulisi selvittää ja ottaa huomioon, mitä itse haastattelutilanne voi aiheuttaa haastateltavalle (esimerkiksi stressiä haastattelun edetessä). On myös harkittava, miten lähellä aiottu haastattelu on terapeutista haastattelua. Litteroinnin eli haastattelun purkamisen yhteydessä on jälleen esillä luottamuksellisuus. Tässä vaiheessa on kysymys siitä, kuinka uskollisesti kirjallinen litterointi noudattaa haastateltavien suullisia lausumia. Analyysissä eettiset kysymykset koskevat sitä, miten syvällisesti ja kriittisesti haastattelut voidaan analysoida ja voivatko kohdehenkilöt sanoa, miten heidän lauseitaan on tulkittu. Haastattelujen raportoinnissa on otettava huomioon luottamuksellisuus sekä ne seuraukset, joita julkaistulla raportilla on niin haastateltaville kuin myös heitä koskeville ryhmille tai instituutioille. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 19-20)

Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa mainitaan tärkeimpinä eettisinä periaatteina yleensä informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Eettisiä kysymyksiä on toki paljon muitakin, ja ne voivat koskea esimerkiksi vallankäyttöä, tutkijan toimintaa ammatti-ihmisenä, laillisuuskysymyksiä ja tutkimuksen rahoitusta ja sponsorointia. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 20)

7.5 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla MLL:n Sosiaaliseen sirkukseen osallistuneilta lapsiperheiden vanhemmilta. Kaikki kolmelle eri ikäryhmälle tarkoitettua kerhoa kokoontuvat tiistaisin. Alle 1-vuotiaiden ryhmä kokoontuu aamupäivällä Porin keskustassa MLL:n Perhekahvilan tiloissa. 1-5-vuotiaiden ja 6-10-vuotiaiden ryhmät kokoontuvat illalla peräkkäin Vanha-Ulvilan Lastentalolla. Olin itse mukana jokaisen kerhon ensimmäisellä kerralla avustamassa ja tutustumassa toimintaan. Kerhon alussa ohjaajien esiteltyä itsensä ja kerrottua hieman kerhosta, myös minä esittelin itseni. Kerroin tulevani Satakunnan Ammattikorkeakoulusta ja tekeväni opinnäytetyötä Sosiaalisesta sirkuksesta ja työn tavoitteena olevan MLL:n ja Satasirkus ry:n välisen yhteistyön kehittäminen. Kerroin myös aiheestani haastatella halukkaita kerhokerran jälkeen. Mielestäni oli erittäin otollista, että olin mukana kerhotoiminnassa ennen haastattelua. Sain otettua kontaktia vanhempiin ja lapsiin leikin lomassa tempuissa avustellen, enkä siksi ollut heille enää täysin vieras haastattelutilanteessa.

Alkuperäisenä ajatuksenani oli haastatella perheitä yksittäin, mutta kerhojen osallistujia määrät olivat juuri otolliset pienimuotoiseen ryhmä haastatteluun. Alle 1-vuotiaiden ryhmässä osallistujia oli kolme vanhempi-lapsiparia. He kaikki jäivät kerhon jälkeen perhekahvilan tilaan syöttämään lapsiaan. Saimme luotua oikein hedelmällisen ja rennon keskustelutilanteen, jossa toimin keskustelun ohjaajana, en niinkään haastattelijana. 1-5-vuotiaiden ryhmään osallistui 5 äiti-lapsi paria ja yhdellä äidillä oli mukanaan kaksi lasta. Heistä sain haastateltua kahta vanhempaa. Ulvilassa käytössä ei ollut niin otollista tilaa haastattelulle kuin Perhekahvila-tila oli Porissa. Haastattelin vanhempia samassa tilassa, jossa olimme jumpanneet. Osa vielä keräili tavaroitaan ja lapset temmelsivät taustalla. Saimme kuitenkin keskusteltua ennalta

ajattelemistani teemoista ja sain heiltä hyviä näkökulmia. 6-10-vuotiaiden ryhmään osallistui kolme äiti-esikoispoika paria. Kaikki kolme jäivät kerhon jälkeen haastatteluun ja lapsetkin olivat jo niin isoja, että halusivat olla mukana vastaamassa. Tilanne oli edelliseen haastatteluun verrattuna hyvin rauhallinen ja saimme aikaan hyvin mielekästä keskustelua. Yhtä 1-5-vuotiaiden ryhmään osallistunutta vanhempaa haastattelin vielä myöhemmin seuraavalla viikolla.

Haastattelin kaiken kaikkiaan 12:sta sosiaaliseen sirkukseen osallistuneesta vanhemmasta yhdeksää vanhempaa. Haastattelu tilanteita oli yhteensä neljä, joista kolme tapahtuivat heti kerhokertojen jälkeen ja yksi seuraavalla viikolla. Keskimäärin viidentoista minuutin pituiset haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin samana päivänä kunkin haastattelukerran jälkeen. Litteroituna yksittäisten haastattelujen sivumäärä vaihteli kolmesta kuuteen sivuun. Yhteensä litteroitua haastatteluaineistoa kertyi 13 sivua.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastateltuja vanhempia oli yhdeksän kappaletta. Yhdessä perheessä lapsia oli vain yksi. Kolmessa perheessä lapsia oli kaksi ja viidessä perheessä lapsia oli kolme. Lasten iät vaihtelivat neljän kuukauden ikäisestä yhdeksänvuotiaaseen. Haastateltavista neljä oli työelämässä; kolme hoiti lapsia kotona, kaksi heistä oli äitiyslomalla ja yksi työttömänä; kaksi opiskeli täysipäiväisesti.

Kolme haastateltavaa oli kuullut Sosiaalisesta sirkuksesta Facebookin kautta kaksi perhekahvilan kautta, yksi tekee oman opinnäytetyönsä samasta aiheesta kanssani ja kaksi työskenteli itse ja yhden puoliso työskenteli Mannerheimin Lastensuojeluliitolla.

Perheet olivat kiinnittäneet huomionsa kerhoon ja kiinnostuneet siitä erilaisista syistä. Osa oli innostunut perhekahvilassa pidetyn promotointi-kerran kautta, osa oli nähnyt mainoksen. 6-10-vuotiaiden ryhmässä nousi esiin, että kerhosta oltiin kiinnos-

tuttu, koska ryhmään haettiin pareja, joilla vuorovaikutus jää vähäiselle. Kaikki kolme 6-10-vuotiaiden ryhmään osallistunutta paria olivat esikoispoika-äiti -pareja.

''Ei siinä itse mainoksessa mitään niin erikoista, mutta se kun siinä etsittiin erityisesti pareja, joilla vuorovaikutus jää vähälle, niinku meillä nyt jää ku on kaks pienempää kotona. Se oli sellanen juttu, mikä on mulle ja isommalle tosi hyvä. Ku onhan niitä pikku lasten ryhmiä kaiken näkösiä, mut ei niin tälle isommille enää.''

''Me kiinnostuttiin heti kun siihen perhekahvilassa osallistuttiin siihen esittelyyn, minkä ne täällä silloin maanantaina pariviikkoa sitten vissiin piti. Heti sitten ilmoitin, että joo osallistutaan.''

''Joo, no mulla on toi vaimo tuolla MLL:llä sitten töissä niin se vähän ehdotti, että vois tänne sitten tulla, niin me sitten tultiin ja ihan kivahan tää oli.''

8.1 Perheiden odotuksia sosiaaliselle sirkukselle

Sosiaaliselta sirkukselta odotettiin lapsen sosiaalistaitojen karttumista, hauskaa yhdessä oloa, oman ikäisten kohtaamisia (lapset) ja vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen kehittymistä. Haastatteluissa nousi myös esille odotus kerhon ansiosta saadusta paremmasta yhteydestä oman lapsen kanssa.

''Me ainakin odotetaan, että sosiaaliset taidot sitten vähän karttus. Just ku ei tosiaan oo ton ikäsil sit enää, (lapsen nimi) on jo seittemän ni ei oo oikeen mitään misä yhdes tehtäs. (lapsen nimi) on siis sosiaalisesti sellanen aika arka et, jos pitää tehdä jotain ni on hyvä olla se vanhempi siinä tukena. Ja eks tässä nyt sit se meidän vuorovaikutus kanssa kehity, niin sitä kanssa odotetaan.''

''Me vaan tykätään käydä sellases paikkaa, jos on lapsia. Tosin mää odotin et tääl on enemmän niitä lapsia. Ko mekin koitetaan tottuu tohon tulevaan perhepäivähoitoon koska (lapsen nimi) on yleisesti aina äitin kanssa ja aina äitin sylissä. Niin odotetaan niitä samanikästen lasten ja myös niitten vieraitten aikuisten kohtaamisia ja sit just, että tottuis niihin ennen sitä päivähoitoon menoa''

''Mut mulle on ainakin tärkeitä, ko on just se vuorotyö, että saa sit tälläsen hetken pienen kanssa. Ku väkisinki se on sen ensimmäisen vuoden vähintään hyvin läheinen äitin kanssa se lapsi ku imettää sun muuta ni sit saa tämmönen pienen kahden keski-sen hetken. Ja sitten saa luotua sellasta parempaa yhteyttäki siihen lapseen.''

''Mä odotin, että saadaan ja opitaan jotain uutta ton pojan kanssa ja just se, että saa viettää äiti-poika aikaa. Ku meillä se on mennä vähän niin, että on isä ja poika juttui ja äiti ja tytär juttui, nii sais oikeesti sit sitä laatuaikaa ton pojan kanssa kans... Nii ja sit totta kai sellanen kokonaisvaltanen käsitys tai näkemys tästä kerhosta sit siihen omaan työhön.''

8.2 Perheiden kokemuksia sosiaalisesta sirkuksesta

Kerhokerran kesto koettiin juuri sopivana kaikissa ikäryhmissä.

''Kyllä se kolmevarttia on just sopiva ja aika semmonen maximi mitä tän ikäset jak-saa kerrallaan ees keskittyä. ''

''45 minuuttia on just hyvä aika mun mielestä, toi vanhempikin (lapsi) pärjää kotona sit just tän aikaan ihan hyvin ni on hyvä.''

Kertoja toivottiin kuitenkin olevan enemmän kuin neljä ja kerhon jatkuvuuden kat-sottiin olevan vain pinta raapaisu siitä, mitä kerholla haetaan. Eli vanhemman ja lap-sen välisen vuorovaikutussuhteen kehittymisen kannalta kerhon jatkuvuus koettiin tärkeänä.

''Olishan se kiva, että näitä sit olis enemmän, vaikka kymmenenkin ni sais oikeen kivasti vietettyä sitä yhteistä aikaa ton esikoisen kanssa ja sit' vuorovaikutusta just kehittää.''

''No onhan tää neljä kertaa siis tosi lyhyt, tai jos miettii että tällä oikeesti haetaan sitä lapsen ja vanhemman välisen suhteen syventymistä nii eihän neljässä kerrassa vasta kun totuta tähän hommaan. Että todellisuudessa jos haluttas tällasia tuloksia mitä siinä esitteessäkin luki niin kyllä sen ainakin puolivuotta tarttis kestää vaikka

vuodenkin, että oikeesti kerran viikossa kokoontuvalla ryhmällä olis semmosii vaikutuksii. ''

''Mut ois voinut olla kivempaa ol enemmän ku se neljä kertaa. Onhan tää sen verran hauskaa. Mahtava vaihtelua tähän kakkavaippojen vaihtamiseen! ~Naurua~ ''

Toisesta näkökulmasta koettiin, että kerhoon oli helppo etukäteen sitoutua, kun kerhoja ei ollut neljää enempää:

''Neljä kertaa oli ainakin meille toisaalta sellanen just sopiva määrä, kun etukäteen ajattelin siis. Kun mietin enne kerhoon tuloa vaan sitä, et jos lapsi tai minä ite ei tykätäkään tästä niin sit neljään kertaan ei oo niin suuri kynnys sitoutuu ja maksaa, ku vaikka kymmeneen ois. ''

Seitsemän osallistujaparin kokoisen 1-5-vuotiaiden ryhmän osallistujat olivat tyytyväisiä ryhmäkokoon.

1-5-vuotiaiden ryhmän osallistujilta:

''Mun mielestä oli ainakin ihan kiva, ettei osallistuja määrä ollut niin hurjan suuri, ku senhän piti olla alun perin sen mainoksenkin mukaan paljon enemmän, mitä 20 paria vai? Nyt mitäs meitä oli... Kuus tai seitsemän ja se toimi tosi kivasti ja ääntäkin saatiin aika lailla aikaseksi silti. ''

''No joo, totta kyllä, oli hyvä määrä, ei niin kauhee hälykään sitten ja sit niillä ohjaajillakin on aikaa paremmin neuvoa sitten niissä tempuissa. ''

''Oli se määrällisesti hyvä, ei me oltas kyllä mahduttukaan siihen saliin, jos ois kaksyt parii ollu, eikä niitä mattoja nytkään oo riittänyt meille kaikille. ''

Toiminnan haastavuus koettiin juuri sopivaksi kaikissa ikäryhmissä. Ohjaajat saivat kiitosta hyvistä ohjaamistaidoistaan ja se, että liikkeille annettiin helpotettuja versioita, nähtiin hyvänä.

''No mun mielestä oli kyllä just semmosta sopivan haastavaa, että vähän piti välillä itekkin miettiä, mut se tekee siitä just mielenkiintoista. ''

''Kyllä ne ohjaajat osas hyvin sit soveltaa ja auttaa jos joku juttu ei ihan meiltä onnistunu ni sit näytettiin semmonen helpompi versio samasta tai sit joku ihan muu''

''Kyllä meille on ollu just sopivan haastavaa, poika on niin hitaasti lämpeevä kaikelle uudelle, mutta mun tarvii kyllä tosi paljon sitä rohkasta ja kehua. Ja semmoset esittämis jutut on aina hankalia, kun yhdessä tehään ni on ihan ok, mut sit ku pitäis jollekin muille näyttää ni sit jännittää. Hyvä silti, että sitäkin päästään harjottelemaan sit yhdessä.''

Lapsiltakin saatiin mielipide toiminnan haastavuudesta:

''No ei ollu vaikeeta! Ihan helppoo, paitsi se jonglööraus!''

''Oli kyllä yks vähän vaikee juttu se polvilla juttu, mut kyl mä sit osasin!'' (lapsi seiso vanhemman polvien päällä)

Jokaisessa kerhossa ohjaajat kertoivat tiettyjen lorujen ja leikkien toistuvan jokaisella kerhokerralla ja osallistujat näkivät tämän hyvin positiivisena ja turvaa tuovana asiana.

''No se on varmaa justiinsa niin, että kun samat jutut toistuu, ni lapsi hokaa et hei nää onkin näitä samoja juttuja.''

''Se, että tehdään niitä samoja juttu tuo sille lapselle sellasta turvaa, että tietää jo alussa mitä tehdään, kun tulee tuttu laulu, vaikka ja osaa ehkä laulaa jo mukana-kin.''

8.3 Perheiden kehitysehdotuksia sosiaaliselle sirkukselle

Perheet kokivat pieniksi jääneissä ryhmissä, että paikalla olisi voinut olla enemmän osallistujia. Kahdessa ryhmässä oli paikalla vain kolme lapsi-vanhempi paria.

Alle 1-vuotiaiden ryhmän osallistujilta:

''Silleen ois ollu ehkä kivempi, että ois ollu ehkä se kuus, että ois just enemmän niitä oman ikästen kohtaamisia.''

''Nii ja sit ois lapsillekin sellasta siis enemmän katteltavaa, kun ois enemmän niitä vauvoja mukana. Ja enemmän oman ikästen kohtaamisia just.''

6-10-vuotiaiden ryhmän osallistujilta:

''Mut ihan toisaalta kiva tällöinen pieni ryhmä. Mut harmi ku on kivaa ja sit ois voinu enemmänkin lapsia ja vanhempia tykätä tästä.''

Kaikki vanhemmat olivat tyytyväisiä Sosiaaliseen sirkukseen ensimmäisen kerhokerran jälkeen, mutta katsoivat, että sitä pitäisi mainostaa näkyvämmiin.

''Ehkä jatkossa tarvii sitten varmaankin siihen markkinointiin sit kiinnittää enemmän tosiaan huomioo ku tossa enne ku aloitettiin ni ton (rahastajan nimi) kanssa juttelin ni ei oikee saatu kuulemma hankittua osallistujia tänne ku ei mainostettu tarpeeks aikasin.''

''Oiskohan sitten ollut sekavuutta siinä ilmottautumis jutussa, koska mä ainakin soit-telin perään ja sit sanottiin että '' joo, kyllä ehkä mahtuu'' ja sit viikon päästä ne ilmotti ja joku sano siitä kahvio jutusta, niinku siitä maanantairyhmästä, että oli kanssa yrittänyt, mutta oli kuulemma täynnä ryhmä, et en tiiä onks siinä ollu vähä semmost sekaannus hommia tai jotenki sitten, koska eihän tää nyt täynnä oo.''

''Ois pitänyt kauheesti aiemmin mainostamaan ja markkinoimaan tätä, ja jälkeen päin just, kun netistä koitti löytää niin oli kyl hankalaa ees löytää sitä mainosta.''

1-5-vuotiaiden ryhmässä toivottiin suppeampaa ikähaitaria. Pienempien koettiin jää-vän isompien jalkoihin. Koettiin myös, että isommille pystytettäisiin järjestämään haastavampaa toimintaa.

''Mun mielestä oli ihan sopivaa, mut silleen, jos aattelee et tulis jatkumoo niin vois olla vielä suppeemmin se oma ikäryhmä, ku täskin on niin laajasti se et tavallaa täy-tyy ottaa pienemmät huomioon ja isommille pystys sit taas tekee paljon enemmän, erilaisii, vaikeempii juttui.''

Myöhäinen aloitusaika koettiin haasteellisena. Kerhon aikaistaminen puolellakin tunnilla nähtiin merkittävänä.

''Meille ainakin se 17.30-18.15 on aika myöhään jopa, koska on se toinen lapsi sit kotona tän aikaa, ja ku miettii, että niillä toisilla alkaa vielä meidän ryhmän jälkeen nii niillä vasta myöhään meneekin. Et vois se aiempaa alkaa, puoltuntia olis jo hyvä, jos ees sen verran aiemmin.''

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Satasirkus ry:n sosiaalisen sirkuksen-pilotointi hankkeessa mukana olleet perheet olivat tyytyväisiä ja innostuneita kerhon ensimmäisen kokoontumiskerran jälkeen. Perheet odottivat sosiaaliselta muun muassa sirkukselta lapsen sosiaalistaitojen karttumista, hauskaa yhdessä oloa, oman ikäisten kohtaamisia (lapset), vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen kehittymistä sekä paremman yhteyden saamista lapsiinsa.

Kerhokerran kesto (45 min) koettiin sopivana kaikissa ikäryhmissä. Kertoja toivottiin kuitenkin olevan enemmän kuin neljä. Kerhon nähtiin olevan vain pintaraapaisu siitä, mitä kerholla haettiin. Lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen kehittymiseksi vaadittaisiin pitkäaikaisempaa toimintaa. Kaikki ikäryhmät toivoivat kerholle jatkoa ja haastatteluissa kerroinkin heille tämän olevan neljän kerran mittainen pilotointi, jonka tarkoituksena on kehittää MLL:n ja Satasirkus ry:n välistä yhteistyötä. Mikäli pilotointi sujuu toivotulla tavalla, on jatkossa mahdollisesti luvassa jatkoa kerholle Satakunnan piirin paikallisyhdistysten kautta. Toisesta näkökulmasta oltiin koettu, että kerhoon oli helppo etukäteen sitoutua, kun kertoja ei ollut neljää enempää ja mikäli kerho ei ollut joko lapselle tai vanhemmalle mieluisa, ei neljään kertaan sitoutuminen tuntunut niin suurelta kuin esimerkiksi kymmeneen kertaan olisi ollut.

Ryhmä kokoon oltiin tyytyväisiä 1-5-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa osallistujapareja oli seitsemän alun perin suunnitellun 20 lapsi-vanhempi parin sijaan. Vanhemmat kokivat, ettei lasten tarvinnut jännittää niin paljoa esiintymistä, kun ryhmä oli tämän kokoinen. Myös melutason koettiin säilyvän siedettävänä. Jatkossa ryhmiä suunniteltaessa olisi siis noin kymmenen lapsi-vanhempi paria sopivampi koko tälle ikäryhmälle. Kahdessa pienemmäksi jääneessä ryhmässä toivottiin lisää osallistujia. Mo-

lempiin ryhmiin osallistujia oli kolme lapsi-vanhempi paria. Ryhmiin oli haettu kuutta paria ja tämän kokoisen ryhmän toteutus olisi varmasti juuri sopiva.

Toiminnan haastavuus koettiin sopivaksi kaikissa ikäryhmissä. Haastatteluissa syntyi keskustelua siitä, kuinka sosiaalinen sirkus eroaa esittävästä sirkuksesta. Liikkeet ja leikit tehdään oman aikuisen kanssa, eikä muille esiintymistä ole paljoa. Jokainen saa keskittyä omaan tekemiseen yhdessä oma lapsensa/aikuisensa kanssa syventäen vuorovaikutustaan hänen kanssaan. Myös se, että muille esiintymistä oli vähän, koettiin hyvänä, sillä tällaisia sosiaalisia tilanteita varten saatiin nyt harjoitella yhdessä tutun ja turvallisen aikuisen kanssa. Myös toisto nähtiin hyvänä ja turvaa tuovana elementtinä kerhojen ohjauksessa, ohjaajat kertoivat alun, keskivaiheen ja lopetuksen olevan sama tai saman kaltainen jokaisella kerhokerralla.

Sosiaaliseen sirkukseen oltiin ensimmäisen kerhokerran jälkeen todella tyytyväisiä, mutta kerholle toivottiin näkyvämpää mainostusta, jotta osallistujia saataisiin lisää. Mainostusta toivottiin aikaisemmin, sillä monella ei töiden ja koulun puolesta usein ole mahdollisuutta osallistua liian pienellä varoitusajalla. Yksi osallistujapari ei pääse vanhemman töiden vuoksi viimeiselle kerhokerralle. 1-5-vuotiaiden ryhmästä nousi esille ehdotus suppeammasta ikähaitarista. Pienempien koettiin jäävän isompien jalkoihin. Koettiin myös, että isommille pystytettäisiin järjestämään haastavampaa toimintaa. Ohjaajilta nousi kumminkin esiin, että mikäli oltaisiin käytetty suppeampaa ikähaitaria, ei oltaisi välttämättä saatu ryhmiin tarpeeksi osallistujia.

Jatkossa kerhoa markkinoidessa voitaisiin painottaa enemmän isä-lapsi parien osallistumista. Ryhmistä nousi esiin, kuinka tärkeää on isänä luoda yhteyttä omaan lapseen jo varhaisessa vaiheessa. Lapsella ja äidillä on luonnollisesti hyvin läheinen suhde lapseen heti tämän synnyttyä. Isälle oli erityisen tärkeää saada kahdenkeskinen hetki oman lapsen kanssa, jonka kautta hän saa luotua parempaa yhteyttä ja vuorovaikutussuhdetta lapseensa.

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Vastapaino

Haaparanta, O. 2014. Vahvuutta vanhemmuuteen perheryhmien kehittäminen ohjaajien näkökulmasta. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan Ammattikorkeakoulu.

Hautamäki, A. 2011. Lapsen kiintymyssuhteet ja niiden vaarantuminen. Teoksessa: Sinkonen, J. & Kalland (toim.), M. 2011. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden suojeleminen. Helsinki. WSOY. (Viitattu 9.9.2016)

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino. (Viitattu 15.10.2016)

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hughes, D. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus - Toimivuutta kasvatukseen. Tampere. PT-Kustannus.

Hyttinen, H. Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu 2009-2011. 2011. Tampere. Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas. Tampereen yliopisto. (Viitattu 27.9.2016.)
http://www.vaikuttavasirkus.fi/sosiaalinsirkus/uploads/images/Sosiaalisen_sirkuksen_hyvien_kaytantojen_opas.pdf

Kalland, M. 2014. Vanhemman mentalisaatiokyky. Teoksessa Viinikka, A. (toim.) Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Tampere. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 26-38. (Viitattu 29.9.2016)

Kauppi, A. Takatalo, A. 2014. Mentalisaation Psykoanalyttiset juuret. Teoksessa Viinikka, A. (toim.) Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Tampere. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 8-25. (Viitattu 2.10.2016)

Kekkonen, M. 2015. Perhekeskus sosiaalisena investointina, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lapsemme-lehti. 17.

Kekäläinen, K. Kakko, S-C, Yrjönen, R. Kinnunen, R. & Lidman, J. ”They’re smiling from ear to ear” Wellbeing Effects from Social Circus. Tampere. Tammerprint Oy.

Larmo, A. 2010. Mentalisaatio – kyky pitää mieli mielessä. Julkaisussa: Duodecim. 6/2010, 616-622

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009. a. Perhekahvilaopas. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (Viitattu 10.9.2016)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2009. b. Kouluttajan opas. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (Viitattu 10.9.2016)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2014. a. MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. <http://www.mll.fi/mll/>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2014. b. Perhekahvilat. (Viitattu 29.8.2016.) <http://www.mll.fi/perheille/perhekahvilat/>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin www-sivut. 2014. c. Tietoa piiristä. (Viitattu 15.9.2016) <http://satakunnanpiiri.mll.fi/tietoa-piirista/>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2015. a. Yhdistysnetti. Strategia, arvot ja linjaukset. (Viitattu 15.9.2016) <http://yhdistysnetti.mll.fi/vapaaehtoisen-kanava/tietopankki/strategia-arvot-ja-linjaukset>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2015. b. Yhdistysnetti. Kerhon markkinointi. (Viitattu 26.10.2016) <http://yhdistysnetti.mll.fi/vapaaehtoisen-kanava/tietopankki/kerhot/kerhon-markkinointi>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2015. c. Yhdistysnetti. Kerhotoiminnan käynnistäminen. (Viitattu 26.10.2016) <http://yhdistysnetti.mll.fi/vapaaehtoisen-kanava/mln-kerhot/kerhotoiminnan-kaynnistaminen>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2016. a. Yhdistysnetti. Perhekahvilat. (Viitattu 29.8.2016.) <http://yhdistysnetti.mll.fi/vapaaehtoisen-kanava/tietopankki/perhekahvila>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www.sivut. 2016. b. MLL osana kuntien perhekeskusverkostoa. (Viitattu 29.8.2016.) <http://www.mll.fi/kuntayhteisty/perhekeskusyhteisty/>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2016. c. Työtä lapsiperheiden hyväksi vuosikymmenittäin. (Viitattu 15.9.2016.) <http://www.mll.fi/mll/historia/>

Pajulo, M. 2015. Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä. Julkaisussa: Duodecim. 11/2015, 1050-1057

Partio, L. 2015. Perhekeskus yhdistää, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lapsemme-lehti. 9-11.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo. Fin Lecura.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu - tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.

Salo, S. & Kauppi, A. 2014. Reflektiivinen työote vanhemman kohtaamisessa. Teoksessa Viinikka, A. (toim.) Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Tampere. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Satuli-Kukkonen, T., Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilakysely. 2011. (Luettu 29.8.2016)

Sinkonen, J. & Kalland (toim.), M. 2003. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY.

Sinkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki. WSOYpro

Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU-ry:n www-sivut, 2016. (Viitattu 26.10.2016) <http://www.vammaisurheilu.fi/palvelut/koulutus/sherborne>

Vaikuttavan sirkuksen www-sivut. 2014. (Viitattu 27.9.2016) <http://www.vaikuttavasirkus.fi/sosiaalinsirkus/>

Viinikka, A. Sourander, J. & Oksanen, E. 2014. Reflektiivinen työote. Teoksessa Viinikka, A. (toim.) Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Tampere. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 67. (Viitattu 27.9.2016)

Vilkka, H. 2007. Tutki ja havainnoi. Helsinki. Tammi.

Virsta – Virtual Statistic www-sivut. 2014. (Viitattu 9.9.2016) <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/index.html>

Vuorovaikutuskurssit aikuinen-lapsi pareille vuorovaikutusharjoitteiden ja sosiaalisen sirkuksen keinoin, esite sosiaalisesta sirkuksesta, Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. d. (Viitattu 10.9.2016)

Väestöliiton www-sivut. 2016. (Viitattu 26.10.2016) <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihmissuhteet/vuorovaikutus/>

LIITE 1 SOSIAALISEN SIRKUKSEN MAINOS

Tule kokemaan sirkuksen taika!

TUKEA VANHEMMUUTEEN ja ARKEEN ILOISESTA YHDESSÄOLOSTA!

Mukaan toivotaan erityisesti sellaisia lapsi-aikuisen -pareja, joilla arkinen yhdessäolo jää muuten vähäiseksi. 6-10-vuotiaiden ryhmään toivotetaan tervetulleeksi erityisesti esikoinen-aikuisen -pareja mutta kaikki kiinnostuneet ovat tervetulleita!

Kurssin tavoitteena on vahvistaa aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta ja luottamusta sekä ehkäistä lasten kanssa tulevia haastavia tilanteita lisäämällä vuorovaikutussuhteen toimivuutta leikinomaisilla ja hauskoilla harjoituksilla.

Kurssin ohjaavat:

vuorovaikutusohjaaja Marjo Elomaa-Paavilainen ja
sosiaalisen sirkuksen ohjaaja Anna Setälä

Ryhmiiin voit käydä tutustumassa:

Ma 22.8. klo 10-11 Porin Perhekahvila, Antinkatu 8 (1. krs)

To 25.8. klo 10-11 Porin Perhekahvila, Antinkatu 8 (1. krs)

Ti 30.8. klo 9.30-10.30 Ulvilan Perhekahvila, Kerhotalo Hulivili, Koulukuja 17

RYHMÄ 1	RYHMÄ 2	RYHMÄ 3
Alle 1-vuotias ja aikuinen	1-5-vuotias lapsi ja aikuinen/perhe (max. 2 lasta/aikuinen)	6-10-vuotias lapsi ja aikuinen
PORI Antinkatu 8, 1. krs	Vanha-Ulvila Lastentalo, Loukkurantie 2	Vanha-Ulvila Lastentalo, Loukkurantie 2
Tiistaisin 6.9. – 27.9. (4 kertaa) klo 10-10.45	Tiistaisin 6.9. – 27.9. (4 kertaa) klo 17-18.15	Tiistaisin 6.9. – 27.9. (4 kertaa) klo 18.30-19.15
Mukaan mahtuu 6 ensin ilmoittautunutta paria.	Mukaan mahtuu 15-20 ensin ilmoittautunutta osallistujaa.	Mukaan mahtuu 10 ensin ilmoittautunutta paria.

KURSSIN OSALLISTUMISMAKSU ON 20 euroa/pari

MLL:n jäseniltä 15 €/pari

(voimassa oleva jäsenkortti tai lapsen suorittama Autokärryjokortti)

Maksuohjeet saat ilmoittautumisen jälkeen, ryhmään hyväksymisen yhteydessä.

ILMOITTAUTUMISET 1.9.2016 klo 12.00 mennessä MLL:n Satakunnan piirin www-sivuilla:

LIITE 2 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Teemahaastattelurunko

Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Satasirkus ry:n sosiaalinen sirkus - pilottihanke

Perheiden odotuksia ja kokemuksia

Perhe

- Millä kokoonpanolla osallistutaan Sosiaaliseen sirkukseen
- Perheen elämäntilanne

Odotukset MLL:n Sosiaalisesta sirkuksesta

- Tieto sosiaalisesta sirkuksesta
- Kerhoon osallistuminen – Mikä sai innostumaan?
- Odotukset ennen kerhoon osallistumista
- Toiveet kerhotoiminnalle

Kokemukset MLL:n Sosiaalisesta sirkuksesta

- Ajallinen kokemus
 - Kerhokertojen määrä
 - Kerhokerran kesto
- Sisältö
 - Toiminnan kuvaus
 - Ohjaajien rooli
 - Toiminnan haastavuus
- Sosiaalisen sirkuksen anti
 - Anti vanhemmuuteen
 - Anti lapsille
 - Vuorovaikutussuhteen kehittyminen

Muut kommentit/Vapaa sana aiheeseen liittyen

LIITE 3 INFORMAATIOKIRJE PERHEILLE

Johanna Valkoma

Satakunnan Ammattikorkeakoulu

SAMK, Pori

Hyvä perhe,

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta ja tutkintooni kuuluu opinnäytetyö. Teen työni yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin ja Satasirkus ry:n kanssa. Opinnäytetyössäni selvitän Mannerheimin Lastensuojeluliiton sosiaalinen sirkus – pilottihankkeeseen osallistuvien perheiden odotuksia, kokemuksia ja kehittämisehdotuksia. Tarkoituksena on kerätä tietoa MLL:n Satakunnan piirin sekä Satasirkus ry:n yhteistyön kehittämiseksi. Aineiston kerääminen tapahtuu haastattelemalla teitä, jotka olette mukana kerhotoiminnassa. Opinnäytetyötäni ohjaa lehtori Seppo Pamppunen.

Tulen toteuttamaan haastattelut syyskuussa ensimmäisten kerhokertojen jälkeen. Toivon, että teidän perheellänne olisi hetki aikaa vastata kysymyksiini ja jakaa odotuksianne ja kokemuksianne Sosiaalisesta sirkuksesta. Jokaisen perheen kokemus on tärkeä. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tulen olemaan mukana ensimmäisellä kerhokerralla, joten voitte ilmoittaa halukkuutenne osallistua haastatteluun ennen kerhon aloitusta tai sen jälkeen.

Myös kolme muuta sosionomiopiskelijaa Satakunnan Ammattikorkeakoulusta tekevät omat opinnäytetyönsä saman aihepiirin ympärille. Yhdellä heistä on tarkoituksena kerätä palautetta kerhon jälkeen. Osallistuessasi haastatteluun ennen kerhoa lupauduthan myös vastaamaan opiskelutoverini kysymyksiin?

Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnanjohtaja on ystävällisesti tietosuojasyistä luvannut lähettää tämän kirjeen puolestani, ettei yhdenkään perheen yhteystiedot tule tietooni tässä vaiheessa

Ystävällisin terveisin,

Johanna Valkoma

johanna.valkoma@student.samk.fi

0443340223

LIITE 4 ESITE PAIKALLISYHDISTYKSELLE

Sosiaalinen sirkus- pilottihanke

MLL Satakunnan piiri & Satasirkus ry

Miksi toimintaa kannattaa lähteä järjestämään MLL:n paikallisyhdistyksessä?

Sosiaalinen sirkus antaa paikallisyhdistykselle uskottavuutta, arvostusta ja uudenlaista näkyvyyttä. Tarjoamalla perheille mahdollisuuden osallistua sosiaaliseen sirkukseen paikallisyhdistys tukee ennaltaehkäisevässä merkityksessä perheiden hyvinvointia.

Sosiaalisen sirkuksen vuorovaikutuskurssilla aikuinen-lapsi parit kehittävät keskinäistä vuorovaikutustaan vuorovaikutusharjoitteiden ja sosiaalisen sirkuksen keinoin.

Vuorovaikutussuhde aikuisen ja lapsen välillä on erityisen tärkeä ja siihen panostaminen hyödyttää monella tavalla myöhemmissä elämänvaiheissa. Positiivinen vuorovaikutussuhde auttaa myös vanhempaa jaksamaan haastavissakin arjen tilanteissa. Hyvät vuorovaikutustaidot antavat eväät elämän haasteita selviytymiseen.

Sosiaalinen sirkus toimii oivana välineenä uuden oppimiseen. Se opettaa itsenäisyyttä, parantaa itseluottamusta, antaa työkaluja sosiaaliseen kanssakäymiseen, murtaa ennakkoluuloja ja opettaa iloa ja elämänhallintataitoja. Sirkus voikin toimia apuvälineenä mitä erilaisimmille ryhmille tai yksilöille ikään, sukupuoleen, tuen tarpeeseen tai sosiaaliseen asemaan katsomatta.

Auttaaksemme lapsia tulisi investoida vanhemmuuteen antaen vanhemmille oikeanlaiset eväät

kasvatukseen ja antamalla vanhemmille mahdollisuus viettää aikaa lastensa kanssa ja näin syventää keskinäistä vuorovaikutussuhdettaan.

Perheiden hyvinvointia tulisi kuitenkin pystyä tukemaan riittävän varhain, etteivät kuormittavat elämäntilanteet pääsisi muodostumaan ongelmiksi. Ennaltaehkäisevillä varhaisentuen keinoilla voidaan auttaa perheitä jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmia ehtii kasaantua.

Sosiaalisella sirkuksella on nähtävissä ennaltaehkäisevä vaikutus. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen mahdollisiin ongelmiin pystytään puuttumaan ennen kuin siitä on ehtinyt muodostua isompia ongelmia. Tämä kertoo paljon kerhon merkittävydestä ja vuorovaikutussuhteen työstämisen tärkeydestä.

Jos tuloksia on nähtävissä vain neljän pilotointi kerhokerran jälkeen, niin todennäköisesti pidempiaikaisen kerhon vaikutukset ovat vielä merkittävämpiä. Kun vuorovaikutussuhteen kehittymistä tuetaan jo varhaisessa vaiheessa, ennaltaehkäistään paljon sen mahdollisesta puuttumisesta tai heikkoudesta johtuvia ongelmia.

Sosiaalinen sirkus on oiva metodi vanhemmuuden tukemiseen. Harjoituksilla voidaan vahvistaa niin lapsen kuin vanhemman sosiaalisia taitoja, kuten ryhmässä toimimista ja toisten huomioon ottamista, vahvistetaan itsetuntemusta sekä itsetuntoa ja ennaltaehkäistään haasteita vuorovaikutustilanteissa.

Sosiaalisen sirkuksen tavoitteita voivat olla mm.

- Onnistumisen kokemukset
- Yhdessä tekeminen (uskallus luottaa ja koskea toiseen)
- Rohkeus kokeilla ja epäonnistua
- Sosiaalisten taitojen kehittyminen
- Keskittymiskyvyn parantuminen
- Oman luovuuden löytäminen
- Oman kehon hahmottaminen - kontrollin, tasapainon ja koordinaation kehittyminen
- Yhteisöllisyyden kehittyminen ja hyvä yhteishenki
- Ystävystyminen
- Ilon ja huumorin tuottaminen
- Oma-aloitteisuuden lisääminen
- Itsetunnon kasvaminen

Toiminnan käynnistäminen paikallisyhdistyksessä

Uuden toimintamuodon käynnistäminen vaatii organisaatiolta useita asioita: huolellista suunnittelua, ammattitaitoa, halua kehittää omaa toimintaa, näkemystä siitä mihin pyritään sekä taloudellista resursointia. Ennen uuden toiminnan käynnistämistä paikallisyhdistyksen on hyödyllistä kartoittaa oman organisaationsa sisältä löytyvät osaamisalueet ja vahvuudet sirkustoitinnin järjestäjänä.

Todellisten tulosten saavuttaminen vaatii niin paikallisyhdistykseltä kuin sirkusohjaajilta sitoutumista kehittämistyöhön. Sujuvan aloituksen takaa se, että ensimmäiset yhteistyökumppanit ovat itse aktiivisesti toivoneet sirkustoitinnin aloittamista. Innostuneiden ja kiinnostuneiden yhteistyökumppanien kanssa on miellyttävä lähteä kehittämään uutta.

Resurssien kartoitus:

Suunnitteluvaiheessa paikallisyhdistyksen ensimmäinen tehtävä on kartoittaa realistisesti omat toimintaresurssinsa: jo olemassa olevien sirkusohjaajien kiinnostus, ammattitaito lisäkoulutuksen ja –rekrytoinnin tarve ja aikataulut. Tulee myös selvittää mahdolliset kustannukset, oma taloudellinen panostus, tilojen ja välineiden käyttö sekä työn organisointi. Aloitusta hokkuuden voi jokainen paikallisyhdistys päättää itse: yksi ryhmä on yhtä hyvä kuin viisi erilaista ryhmää. Olennaista on omien resurssien kartoitus, tahto ja ammattitaito toteuttaa toiminta huolella alusta loppuun, sekä motiivi viedä ja kehittää toimintaa eteenpäin.

Ennen kerhon aloitusta tulee selvittää: Kuka tulee ohjaajaksi ja mistä saadaan tilat? Kuinka monta lasta voidaan kerhoon ottaa ja kuinka kerho tullaan rahoittamaan? Kuinka usein kerho kokoontuu? Miten kerhoa markkinoidaan ja miten ilmoittautumiset hoidetaan? Miten kerhosta tullaan keräämään palautetta? Mitä materiaalia tarvitaan ja minkälaiset vakuutukset ja vastuut pitää olla?

Ryhmäkoon määrittely

Yhdistyksen hallitus määrittelee kerhoryhmän minimi- ja maksimikoon, jota säätelee muun muassa lasten ikä, toiminnan sisältö, kerhotila ja ohjaajien määrä.

Kerhoryhmän kokoon vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa: lasten ikä ja kehitystaso; lasten yksilölliset tarpeet (mm. erityisen tuen tarve); kerhonohtajan

kokemus ja koulutus; kerhotoiminnan sisältö ja muoto; ohjaajien ja muiden aikuisten määrä ryhmässä; kerhotilan ominaisuudet sekä turvallisuus- ja viihtyvyys.

Yhteistyö sirkusohjaajan kanssa:

Onnistunut yhteistyökumppanuus edellyttää aina luovaa soveltamista ja joustavuutta silloinkin, kun sirkuksen tarjoama palvelu on jo valmiiksi tuotteistettu ja vakioitu. Sosiaalisen sirkuksen opetus ja toteutus sujuvat parhaiten silloin, kun tilaajataho osallistuu aktiivisesti toimintaan jo suunnitteluvaiheessa. Tilaajatahon toiveet ja kohderyhmän tarpeet on paras kartoittaa jo ideointi- ja suunnitteluvaiheessa. Tämän jälkeen kannattaa arvioida suunnitelman ja idean toteuttamiskelpoisuus.

Markkinointi:

Yhdistyksen tulisi markkinoida ja tiedottaa kerhotoiminnasta hyvissä ajoin ja monipuolisesti MLL:n viestintäohjeiden mukaisesti. Näin ehditään ottaa vastaan ilmoittautumiset ja kerho ehtii täyttyä. Markkinointi tulisi aloittaa noin 8 viikkoa ennen kerhon alkamista.

Kerhoilmoituksessa on annettava ainakin seuraavat perustiedot: Mikä kerho on kyseessä, minkä ikäisille se on tarkoitettu ja missä, milloin ja kuinka usein se kokoontuu, kauanko kerho kestää. Ilmoituksesta tulee myös ilmetä kuka järjestää ja ohjaa kerhoa, kuinka sinne voi ilmoittautua, paljonko se maksaa ja mahdolliset alennukset. Ilmoituksessa tulee myös kertoa keneltä tai mistä saa halutessaan kysyä lisätietoja.

Lisäksi ilmoituksessa voi olla tarpeellista lisätietoa, kuten miten osallistujat valitaan, montako lasta ryhmässä ohjaajaa kohti tulee olemaan, käynnistymiseen liittyvät ehdot (esim. minimiosallistujamäärä) sekä päivämäärä, jolloin kerhon käynnistyminen varmistuu sekä miten kerhoon valitut saavat tiedon kerhopaikasta.

Ohjaaja voidaan myös esitellä (ammattitaito ja koulutus).

Sosiaalisen sirkuksen järjestäminen

Muistilista auttaa paikallisyhdistyksen kerhotoiminnasta vastaavia sosiaalisen sirkuksen järjestämisessä: millaisia asioita tulee huomioida järjestettäessä sosiaalista sirkusta yhteistyössä Satasirkus ry:n kanssa.

1. Sosiaalisen sirkuksen tarvekartoitus ja suunnittelun aloitus

- ☐ Paikallisyhdistyksen hallitus ja kerhovastaava selvittävät, onko sosiaaliselle sirkukselle kysyntää ja tarvetta, sekä mitä resursseja on käytössä.
- ☐ Yhdistyksen hallituksen kokous tekee päätöksen kerhon käynnistämisestä. Tavoitteiden ja sisällön lisäksi muita päätettäviä asioita ovat muun muassa rahoitus, kerhotila, kerhoryhmän koko ja kokoontumiskertojen määrä, kerhonohjaaja, materiaalit, tiedotus, työnjako, vastuu, vakuutukset ja arviointi.
- ☐ Yhdistys ilmoittaa piirille kerhotoiminnan käynnistymisestä, jotta yhdistys voi saada piirijärjestön tukea kerhotoimintaan sekä tietoa tarjolla olevista MLL:n koulutuksista.

2. Toimiva työnjako ja vastuukysymykset

- ☐ Ennen sosiaalisen sirkuksen käynnistämistä sovitaan yhdistyksen sisäisestä työnjaosta.
- ☐ Toiminnalle nimetään hallituksesta vastuuhenkilö, niin sanottu kerhovastaava. Suositeltavaa on, että kerhovastaavalla on tietoa tai kokemusta lasten toiminnan ohjaamisesta.
- ☐ Vastuut ja tehtäväjaot kirjataan paperille. (ks. MLL:n Kerhotoiminnan opas: *Yhdistyksen hallituksen tehtävät*, sekä liitteet *Työsopimusmalli* ja *Sopimusmalli kerhonohjaajan tehtävistä ja kerhon käytännöistä*)
- ☐ Vastuuhenkilöt raportoivat toiminnasta yhdistyksen hallituksen kokouksissa. Toimivaan työnjakoon kuuluu, ettei vapaaehtoinen vastuuhenkilö joudu tekemään kaikkea työtä yksin.
- ☐ Työnantajana yhdistyksen on otettava huomioon työnantajan lakisääteisiin velvoitteisiin liittyvä vastuu ja tehtävät. Tutustu työnantajana toimimiseen:
 - www.mll.fi/yhdistysnetti/hallinto/tyonantaja
 - Kerhotoiminnan opas, luku *Yhdistys työnantajana*
- ☐ Jos yhdistys toimii työnantajana, yhdistyksen tulee ilmoittautua Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään, jolloin yhdistys merkitään työnantajarekisteriin. Tietoa Y-tunnuksesta:
www.mll.fi/yhdistysnetti/hallinto/tyonantaja/tyosuhde (sivupalkissa linkki Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään)

3. Resurssit

- ☐ Sosiaalisen sirkuksen rahoituksesta vastaa yhdistyksen hallitus. Se osoittaa sosiaaliselle sirkukselle käytettävissä olevat resurssit ja sopii yhteistyöstä kumppanien kanssa (esim. toiset paikallisyhdistykset, alueen muut yhdistykset, kunta tai seurakunnan kerhotoiminta).
- ☐ Toimintaa aloitettaessa otetaan huomioon kaikki sen toiminnasta aiheutuvat kulut sekä käytettävissä oleva rahoitus ja tuotot.
- ☐ Toiminnan rahoitus voi muodostua erilaisista tulonlähteistä, kuten avustuksista ja osallistumismaksuista sekä vastikkeettomasti saatavista tuista, kuten yhteistyötahon tarjoamista kerhotiloista tai materiaali- ja välinelahjoituksista. Talousarvioon on syytä varata pieni ylimääräinen summa yllättäviä menoja varten.
- ☐ MLL:n kerhotoiminta on edullista, jotta mahdollisimman monella lapsella ja perheellä on mahdollisuus osallistua. Käytössä on jäsenalennus.
- ☐ Katso myös Kerhon talousarvio -pohja

4. Lasten ja vanhempien osallisuus

- ☐ MLL:n kerhon toteutuksessa huomioidaan MLL:n arvot sekä MLL:n kerhotoiminnalle ominaiset kasvatukselliset tavoitteet ja toimintaperiaatteet.
- ☐ Kerhon toiminnassa toteutuu kasvatuskumppanuus, mikä merkitsee sitä, että vanhemmat saavat tietoa toiminnan sisällöstä ja toimintaperiaatteista sekä saavat halutessaan vaikuttaa niihin.
- ☐ MLL:n kerhoissa kiusaaminen ei ole sallittua ja siihen puututaan keskustelemalla lasten ja vanhempien kanssa.
- ☐ Kerhonohjaaja toimii niin, että lapset saavat kerhossa ilon ja onnistumisen kokemuksia.

5. Kerhonohjaaja

- ☐ Kerhon ohjaaja tulee sosiaaliseen sirkukseen Satasirkus ry:n kautta.
- ☐ Kerhonohjaaja on innostunut, tehtävään soveltuva ja hän osaa ohjata ryhmää.
- ☐ Kerhonohjaajan työstä ja tehtävistä sovitaan kirjallisesti ja ohjaaja saa työtodistuksen
- ☐ Yhdistyksellä, kerhovastaavalla ja ohjaajalla on hyvä olla tiedossa ihmisiä, jotka voivat tarvittaessa tulla sijaiseksi.
- ☐ MLL:n kerhossa voi toimia 15-17-vuotiaita apuohjaajia (esim. tukioppilaita), mutta paikalla on aina oltava täysi-ikäinen vastuuhjaaja.

6. Tuki kerhonohjaajalle

- ☐ Kerhonohjaajan tukena on MLL:n paikallisyhdistyksen hallitus / kerhovastaava.
- ☐ Yhdistyksen vastuuhenkilö (kuten kerhovastaava) pitää yhteyttä kerhonohjaajaan kerhon toiminnan aikana.
- ☐ Yhdistyksen vastuuhenkilö voi vierailla kerhossa esimerkiksi kerhon ensimmäisellä kerralla.
- ☐ Jos kerhon toiminnassa ilmenee pulmia, kerhonohjaaja sopii yhdessä yhdistyksen puheenjohtajan kanssa, miten asia hoidetaan.
- ☐ Jos kerhossa herää huoli lapsen hyvinvoinnista, ohjaaja keskustelee ensisijaisesti vanhempien kanssa. Tarvittaessa ohjaaja voi keskustella tilanteesta kerhovastaavan tai puheenjohtajan kanssa.

7. Tilat ja turvallisuus

- ☐ Kerhotila on lapsille soveltuva, rauhallinen ja viihtyisä. Kerhotilassa ei ole lapsen turvallisuutta vaarantavia tekijöitä.
- ☐ Kerhotilassa on varalla ensiapuvälineitä – laastareita ja sideharsoja. Tilasta on hyvä löytyä myös hätänumerot ja ohjeistus, miten hätätilanteessa toimitaan.
- ☐ Yhdistyksen hallitus määrittelee kerhoryhmän minimi- ja maksimikoon, jota säätelee muun muassa lasten ikä, toiminnan sisältö, kerhotila ja ohjaajien määrä. Päivähoitolain mitoitusta voi pitää ohjeellisenä: yhdellä ohjaajalla voisi olla vastuullaan enintään 13 yli 3-vuotiaasta lasta.
- ☐ Kerhonohjaaja tietää, mitä vakuutuksia yhdistys on ottanut kerhotoimintaan.
- ☐ Yhdistyksen kannattaa tutustua kerhotoiminnan oppaan liitteenä oleviin turvallisuussuosituksiin.

8. Viestintä ja markkinointi

- ☐ Yhdistys markkinoi ja tiedottaa kerhotoiminnasta ajoissa ja monipuolisesti MLL:n viestinnällisten ohjeiden mukaisesti (ks. www.mll.fi/yhdistysnetti/viestinta)
 - Tutustu myös Kerhotoiminnan oppaan lukuihin *Markkinointi ja tiedottaminen, Ilmoittautuminen kerhoon* sekä liite *Kerhon esimerkki-ilmoitus*
- ☐ MLL:n kerhotoiminta on kaikille avointa.
- ☐ Suositeltava tapa on ottaa perheet kerhoon ilmoittautumisjärjestyksessä.
- ☐ Jäsenperheille yhdistys voi antaa alennusta kerhomaksusta.
- ☐ Yhdistyksen on noudatettava henkilötietolakia osallistujien yhteystietojen käsittelyssä ja keräämisessä.
- ☐ Kerhonohjaaja voi tiedottaa MLL:n toiminnasta ja jäsenyydestä lasten vanhemmille jakamalla esimerkiksi yhdellä kerhokerralla jäsenlomakkeita, yhdistyksen tapahtumaesitteitä ja tiedotteita.
- ☐ Vanhemmat saavat myös kerhokauden aikataulun / suunnitelman.
- ☐ Kerhonohjaajan tehtäviin kuuluu tiedottaa vanhempia peruuntuvista kerhokerroista.

9. Arviointi

- ☐ MLL:n kerhosta kerätään palautetta vanhemmilta ja lapsilta. Kerhonohjaaja kerää kerhokauden lopuksi palautteen, joka arvioidaan yhdessä yhdistyksen (kerhovastaavan, puheenjohtajan) kanssa. Kerhokauden aikana ker-

hosta voi lähettää nimettömästi palautetta yhdistyksen kotisivujen kautta, tai kerhon tilassa on laatikko, johon voi jättää nimetöntä palautetta ja aloitteita.

- ☐ Yhdistys käyttää arviointitietoa kerhotoiminnan kehittämiseen.
- ☐ Kerhotoiminnan oppaan liitteistä löytyy esimerkki palautelomakkeesta sekä yhdistyksen itsearviointilomake
- ☐ Kerhokertojen osallistujamäärien tilastointiin löytyy apulomake:
www.mll.fi/Yhdistysnetti/toiminta/toiminnan_tilastointi
- ☐ Lasten palautteen keruuseen vinkkejä: www.mll.fi/yhdistysnetti/toiminta/perhetoiminta/kerhot > Mitä haluaisi tehdä kerhossa? *Lapsen kuulemisen menetelmiä* (sivupalkissa)
- ☐ Ohjaajan itsearviointilomake: www.mll.fi/yhdistysnetti/toiminta/perhetoiminta/kerhot

10. Kerhonohjaajan, yhteistyökumppaneiden ja vapaaehtoisten kiittäminen

- ☐ Yhdistyksen on tärkeää muistaa aktiivisesti toimineita luottamushenkilöitä, vapaaehtoisia tai palkattua ohjaajaa sekä yhteistyökumppaneita. Kiittää voi esimerkiksi antamalla pienen kiitoslahjan (esim. MLL:n tuotteen) ohjaajalle, tai tukijatarran yhteistyökumppanille.